

Jalostuksen Tavoiteohjelma: Coton de tuléar

Hyväksytty Suomen Kääpiökoirayhdistys-Finlands Dvärghundsförening ry:n syyskokouksessa 27.11.2008

Hyväksytty Suomen Kennelliiton Jalostustieteellisessä toimikunnassa 27.1.2009

Suomen Kennelliiton edellyttämät korjaukset hyväksytty SKKY:n hallituksen kokouksessa 7.5.2009

Sisällysluettelo

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	5
4. NYKYTILANNE	5
5. AIKAISEMPI JALOSTUKSENTAVOITEOHJELMA	22
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT	23
7. JALOSTUKSENTAVOITEOHJELMAN SEURANTA	27
8. LIITTEET	28

1. Yhteenveto

Suomen Coton de tuléar ry on Suomen Kääpiökoira yhdistyksen alainen rotuyhdistys, joka ohjaa coton de tulearien jalostusta Suomessa. Rotuyhdistyksen sisällä jalostusasioita valmistelee, tilastoi ja ohjaa hallituksen alainen jalostustoimikunta.

Coton de tulearien alkuperämaa on Madagascari ja kotimaa Ranska. Coton de tulearien jalostus Ranskassa alkoi 1970-luvulla. Suomeen ensimmäiset coton de tulearit tulivat 1980-luvun lopussa.

Suomen coton de tuléar kanta on melko runsas sekä yksilöiden lukumäärän että geenipoolin laajuuden perusteella arvioituna. Tällä hetkellä jalostuksessa useat käytetyimpien urosten listalla olevat urokset ovat sukua keskenään, tähän jalostustoimikunta on puuttunut tiedottamisella ja pyrkii ohjaamaan kasvattajia käyttämään jalostusuroksia entistä laajemmin kasvatus-työssään.

Coton de tulearien pääasiallinen käyttötarkoitus on olla seurakoira, vaikka niiden kanssa voi harrastaa myös mm. tottelevaisuuskoulutusta ja agilityä. Luonteeltaan coton de tuléar on ihanteellinen seurakoira urbanisoituneessa yhteiskunnassa.

Coton de tuléar on varsin terve rotu. Rodussa esiintyy polvilumpion luksaatiota ja jonkin verran perinnöllistä harmaakaihia sekä PRA -silmäsairautta. Coton de tuléar on PEVISA-ohjelmassa, joka edellyttää jalostuskoirilta virallisia silmä- ja polvitar- kastustuloksia.

Coton de tuléar on luonteeltaan iloinen, sosiaalinen ja tasapainoinen. Sillä on pitkä, valkoinen puuvillamainen turkki. Rodussa esiintyy eri tyyppisiä. Coton de tulearien rotumäärittelyn edellyttämät mittasuhteet ja rodulle ominainen turkinlaatu ja luonne tulisi säilyttää.

Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista ei ole seurattu järjestelmällisesti. Sen suositukset ovat kuitenkin olleet kriteereinä jalostustoimikunnan antamissa urossuosituksissa ja yhdistyksen pentuelistalle pääsyssä.

Jalostuksen tavoitteiksi on asetettu Suomen coton de tuléar kannan geenipohjan laajentaminen, luonteen säilyttäminen, rodussa esiintyvien sairauksien kartoitus ja torjunta, esim. polvilumpion luksaatio ei saa ainakaan yleistyä. Lisäksi pyritään säilyttämään rodun terve ulkomuoto ja erityispiirteet.

Rotuyhdistyksen strategioita tavoitteiden saavuttamiseksi on jalostusta tukevan tiedon tuottaminen ja entistä tehokkaampi jakaminen niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Näyttelyiden ohjaavan vaikutuksen lisäksi myös jalostustarkastusten ohjaavuus jalostusvalinnoissa lisääntyy.

Jalostuksen tavoiteohjelman toteuttamiseksi laadittiin viisivuotissuunnitelma vuosille 2008-2013. Toimintasuunnitelmassa tavoitteet ja strategia on purettu konkreettisiksi toimenpiteiksi.

Tavoiteohjelman toteutumista seurataan erilaisia tilastoja ylläpitämällä ja julkaisemalla niitä yhdistyksen julkaisuissa ja internetsivuilla. Jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista jalostusyhdistelmissä seurataan ja puutteista ilmoitetaan kasvattajille mahdollisuuksien mukaan henkilökohtaisesti tai tilastotasolla.

Populaatiokoon ja tehollisen populaation kasvattamiseksi tulisi saada lisää kasvattajia. Tämän vuoksi rodulle laaditaan markkinointisuunnitelma, jonka tavoitteena on kasvattaa yhdistyksen jäsenmäärää sekä aktiiviharrastajista uusia potentiaalisia kasvattajia. Myös yhteenkuuluvuuden tunnetta harrastajapiireissä tulisi lisätä järjestämällä muutama mielenkiintoinen tapahtuma vuosittain.

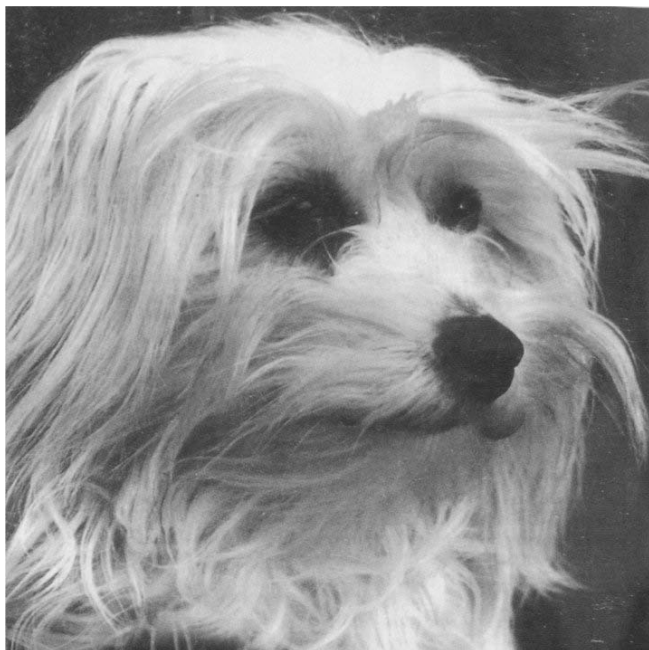
2. Rodun tausta

Kääpiökoiriin kuuluvan coton de tuléarin juuret ulottuvat aina 1600 -luvulle, jolloin espanjalaiset kuljettivat pieniä lyhytkarvaisia bichon tenerifejä Kanarian saarille. 1600 -luvulla Teneriffan saarilta vietiin bichon -sukuista koiria Madagaskarille ja lähelle Reunionin saarelle. Näistä koirista kehittyi bichon reunion, jolla oli puuvillamainen pitkä turkki. Bichon reunion on sittemmin hävinnyt, mutta sen jälkeläisiä ilmestyi merimiesten mukana ja orjakaupoissa uudestaan Madagaskarin satamakaupunkiin Tuleariin 1600-luvulla, jonka mukaan rotukin on nimetty. Coton de tuléarin ottivat omakseen ja tekivät suosituiksi Intian meren saarilla asuva heimomonarkia Merina siirtovallan aikaan. Coton de tuléarista tuli ”Madagaskarin kuninkaallinen koira”, 1900-luvulle asti tavalliset ihmiset eivät saaneet omistaa ollenkaan coton de tuleareja.

Madagaskarilta ranskalaiset uudisasukkaat toivat Coton de tuléareja mukanaan Eurooppaan ja se on yksi harvoista afrikkalaisista roduista, joka on suosiossa vielä tänä päivänäkin.

Coton de tuléar kuuluu ns. bichon –rotuihin, joihin lisäksi kuuluvat bichon frise, bichon havanais, bolognese, löwchen ja maltankoirat.

FCI hyväksyi rodun vuonna 1971 ja vastuumaaksi määriteltiin Ranska, jossa on myös rekisteröity rodun ensimmäiset rodun edustajat. Ranskassa coton de tuléarit pääsivät ensimmäisen kerran osallistumaan näyttelyihin ja siellä on myönnetty myös rodun ensimmäiset valionarvot.

Coton de tuléar esitettiin ensimmäisen kerran Maailman Voittajänäyttelyssä vuonna 1982 Madridissa, jolloin voittajakoira valittiin James (kuvassa vasemmalla), joka on isänä monelle menestyneelle valiolle, joista mainittakoon U’Hutchinson du Domaine de Manakarra.

Kanta eri Euroopan maissa pohjautuu melko suurelta osin samoihin koiriin, useimpien linjojen esi-isinä ovat James ja Okazaki-Pong, jotka molemmat ovat TI –coton de tuléareja (=vanhempien nimiä ei ole tiedossa tai vanhemmat ei ole rotuun otettuja).

Yhdysvaltoihin vietiin Madagaskarilta vuonna 1974 ensimmäiset coton de tuléarit, Jijy of Billy ja Jael of Billy, nämä koirat ovat pohjana Usa:n Malagasy coton de tuléar -linjaan ja jotka eivät kaikki läpäise FCI:n standardia koon ja värien puolesta. Vuosina 1974-1995 alle 500 coton de tuléar rekisteröitiin Pohjois-Amerikkaan. Nämä koirat olivat yhdistelmä tuonneista suoraan Madagascariilta ja Euroopan kautta tuoduista Madagascarin tuonneista. USA:ssa ja Kanadassa on useita rotuyhdistyksiä, jotka huolehtivat rekisteröinnistä, koska rotu kuuluu ns. harvinaisiin rotuihin, eivätkä näiden maiden kennelklubit ole toistaiseksi tunnustaneet rotua.

Taulukko 1. Coton de tuléarien rekisteröintimääriä ulkomailla

Maa	2004	2005	2006	2007
Hollanti	80	93	68	72
Ranska	229	325	331	378
Ruotsi	183	215	207	233

Rotu on ollut suhteellisen vähän aikaa Suomessa, ensimmäiset coton de tuléarit narttu Jolly Little Fellows Blanca Bonita ja uros Jacky of Woodland Cottage tuotiin vuonna 1989 Saksasta. Ensimmäisinä vuosina Suomeen tuoduista koirista 95% polveutui Of Woodland Cottage -linjoista. Suomen kanta alkoi kasvaa voimakkaasti pian rodun ensimmäisten yksilöiden tuonnin jälkeen. Ensimmäinen pentue Suomessa syntyi Kin-Sei kenneliin 3.5.1990, samana vuonna rekisteröitiin myös kaksi muuta pentuetta. Koiria on tuotu maahamme muun muassa Belgiasta, Saksasta, Ranskasta, Hollannista ja muutamia myös USA:sta. Suomeen on tuotu kaksi koiraa suoraan Madagascariilta; Lamba de la Case Creole ja Moumoute de la Case Creole.

Rotutyypin on edelleenkin epäyhtenäinen ja eri maiden kannoissa esiintyy eroja muun muassa karvapeitteen laadussa, mitasuhteissa, pään muodossa, koirien koossa ja luuston vahvuudessa. Luonne-erot eivät ole merkittäviä.

Coton de tuléareja on rekisteröity Suomessa viime vuosina noin 500-600 kappaletta. Rekisteröintiluvut ovat selvästi noususuuntaiset ja tällä hetkellä suosittu rodun pentuja myytäneen paljon myös rekisteröimättöminä.

3. Järjestöorganisaatio ja sen historia

Rodun harrastajat järjestäytyivät 9.5.1991 Suomen Kääpiökoirayhdistys – Finlands Dvärghundföreningen r.y:n alaisuuteen ja vuonna 2007 perustettiin Suomen Coton de tuléar r.y:n rotuyhdistys, joka toimii edelleen SKKY:n alaisuudessa.

Yhdistyksen kotipaikka on Helsinki ja sen toiminta käsittää koko maan ja sen tarkoituksena on Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben r.y:hyn kuuluvana yhdistyksenä edistää coton de tuléarien kasvatusta ja jalostusta sekä niiden harrastustoimintaa ja tunnettavuutta. Suomen Kääpiökoirayhdistys r.y. toimii rodun rotujärjestönä.

Suomen Coton de tuléar -yhdistys edustaa rotua, valvoo sen etuja ja huolehtii rodun sisäisestä tiedottamisesta julkaisemalla jäsenlehteä ja ylläpitämällä www-sivuja. Yhdistys seuraa kenneltoimintaan liittyvää kehitystä niin kotimaassa kuin ulkomailla ja ylläpitää yhteyksiä mm. Suomen Kennelliittoon, Suomen Kääpiökoirayhdistykseen sekä ulkomaisiin rotuja harrastaviin yhdistyksiin ja järjestöihin.

Yhdistys kokoontuu vuosittain kahteen varsinaiseen kokoukseen, syys- ja kevätkokoukseen. Yhdistyksen jäseninä ovat yksityiset henkilöt. Yhdistyksen hallinnosta huolehtii syyskokouksen valitsema hallitus, johon kuuluu puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi viisi jäsentä. Hallitus asettaa tarpeellisen määrän alaisuudessaan toimivia toimikuntia valmistelemaan tai hoitamaan niille annettuja tehtäviä.

Yhdistyksen jäsenmäärä vuoden 2008 lopussa oli noin 270.

3.1. Jalostustoimikunta

Coton de tuléar rodun jalostustoimikunta aloitti toimintansa vuonna 1991. Jalostustoimikunnan muodostaa kolme henkilöä, jotka yhdistyksen vuosikokous valitsee kolmeksi (3) vuodeksi kerrallaan.

Jalostustoimikuntaan voidaan valita henkilö, joka on Suomen Kennelliiton ja Suomen Coton de tuléar r.y:n jäsen ja

- omaa perusteellisen rodun tuntemuksen
- tuntee hyvin Suomen Coton de tuléar kannan
- omaa riittävät teoreettiset tiedot perinnöllisyydestä
- on yhteistyökykyinen ja nauttii yhdistyksen jäsenistön luottamusta
- pyrkii omassa toiminnassaan noudattamaan tavoiteohjelmaa

Jalostustoimikunnan tehtäviin kuuluu

- antaa jalostussuosituksia
- kerätä, tilastoida ja julkaista jalostukseen liittyvää tietoa
- järjestää jalostustarkastuksia
- toimittaa ja julkaista jalostusta käsittelevää materiaalia

- järjestää yhteistyössä hallituksen ja/tai harrastajien kanssa jalostusaiheisia tapahtumia ja koirien terveystarkastuksia
- seurata rodun kehitystä kotimaassa ja ulkomailla
- osallistua Suomen Kääpiökoirayhdistys r.y:n kanssa ulkomuototuomareiden koulutus- ja jatkokoulutustilaisuuksien järjestämiseen ja kerätä aineistoa ko. tilaisuuksiin
- seurata ja kartoittaa rodussa todettuja perinnöllisiä sairauksia ja vikoja ja tiedottaa niistä hallitukselle ja jäsenistölle
- ylläpitää pentu- ja aikuisvälitystä
- antaa neuvoa astutuksiin, synnytyksiin, nartun ja pentujen hoitoon sekä rekisteröintiin ja luovutukseen liittyvissä asioissa

Jalostussuosituksset ovat maksuttomia eivätkä ne sido kasvattajaa. Jalostustiedustelu on tehtävä ennen nartun astuttamista; astutuksen jälkeen tehtyjä jalostusilmoituksia ei käsitellä. Kasvattajien tekemät urosehdotukset hyväksytään, mikäli yhdistelmässä ei ole olemassa terveydellisiä riskejä. Terveystieteiden riskien kohdalla tehdään aina tapauskohtainen arvio, mutta lopullisen jalostuspäätöksen tekee kuitenkin kasvattaja. Jalostustoimikunnalla on tässä ainoastaan neuvoa-antava rooli.

Jalostustoimikunta vastaa pentuvälityksestä. Pentuvälitykseen pääsyn ehtona on, että kasvattaja on yhdistyksen jäsen. Yhdistyksen pentuvälitys on maksullinen.

4. Nykytilanne

4.1. Populaation koko ja rakenne

Rodun populaatio on maailmanlaajuisesti melko pieni. Perinnöllisen vaihtelun säilymisestä tulee huolehtia käyttämällä koiria monipuolisesti jalostukseen ja yksittäisen koiran liiallista käyttöä jalostuksessa tulisi välttää.

Coton de tuléareja on rekisteröity vuosina 2004 – 2008 yhteensä 2532 kappaletta. Suomessa syntyneiden pentueiden määrä on ollut jatkuvassa nousussa viime vuosina, vuonna 2007 rekisteröitiin jo 151 pentuetta. Suomessa kasvatetaan Coton de tuléareja pääasiassa pienimuotoisesti, joukossa on muutamia suurempia kasvattajia, joiden pentuemäärät ovat keskiarvoa suurempia (keskiarvo 2 pentuetta kasvattajaa kohden vuosittain).

Jalostustoimikunta ylläpitää jalostusuroslistaa. Listalle kerätään jalostusentavoiteohjelman suositukset täyttävien yhdistyksen jäsenten omistamien urosten tiedot, ja sitä ylläpidetään ja päivitetään yhdistyksen internetsivuilla.

Rekisteröintimäärät

Taulukko 2. Coton de tuléarien rekisteröintimäärät Suomessa, kotimaiset pennut ja tuonnit viimeisen kymmenen vuoden aikana 1999 – 2008.

Vuosi	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Rekisteröinnit	229	287	317	326	373	421	485	470	554	602
Pennut kotimaiset	225	284	308	323	371	405	473	466	544	580
Tuonnit	4	3	9	3	2	16	12	4	10	22

Kaikkiaan Coton de tuléareja on rekisteröity Suomessa vuoden 2008 loppuun mennessä 5326 koiraa, joista SF/FIN -rekisterissä on 4965 koiraa, ER -rekisterissä 336 koiraa ja EJ -rekisterissä 25 koiraa.

Jalostuspohja

Rodun populaatio on maailmanlaajuisesti melko pieni. Kantakoirien vähyyden vuoksi rodun historiallinen sukusiitosaste on suhteellisen korkea. Kaikki coton de tuléarit ovat sukua keskenään, kun sukutaulussa mennään tarpeeksi kauas. Suomessa rodun jalostuspohja on suhteellisen laaja ja rodun tilanne melko hyvä, tuontikoiria on tuotu eri puolilta maailmaa.

Perinnöllisen vaihtelun säilymisestä tulee huolehtia käyttämällä koiria monipuolisesti jalostukseen ja yksittäisen koiran liiallista käyttöä jalostuksessa tulisi välttää. Kansainvälisen yhteistyön tekeminen eri maiden kasvattajien välillä on tärkeää. On muistettava lisäksi koiran henkinen ja fyysinen hyvinvointi käyttämällä siitokseen mahdollisimman terveitä ja hyväluonteisia koiria.

Jalostuksessa on pyrittävä turvaamaan rodun jalostuspohjan laajuus käyttämällä riittävästi erisukuisia koiria.

Sukusiitosta syntyy, kun paritettavat yksiot ovat läheisempää sukua keskenään kuin populaation yksilöt keskimäärin. Yksilön sukusiitosaste riippuu siitä, paljonko sen vanhemmat ovat sukua keskenään. Jos sukusiitosta ei ole, sukusiitosprosentti on nolla. Sukusiitoksen lisääntyessä sukusiitosprosentti kasvaa. Sukusiitosaste kohoaa sitä nopeammin, mitä lähempänä yhteinen esivanhempi on sukutaulussa. Sisäsiittoisiksi (sukusiitetyiksi) lasketaan yksilöt, jotka keskimääräisesti ovat sukusiitosasteeltaan serkuksia (6,25%) tai sitä läheisempää sukua toisilleen. Haitallisen sukusiitoksen korkeana arviona yksittäiselle koiralle voidaan pitää viidessä (5) sukupolvessa noin 10%.

Tässä JTO:ssa on kaikki sukusiitoslaskelmat tehty viiden sukupolven mukaan.

Siitosmateriaali

Rodun jalostuksessa käytettyjen narttujen määrä on suuri, urosten noin 50% - 55% narttujen määrästä. Tämä johtunee siitosurosten vähydestä. Eri uroksia käytetään liian vähän, urosten käyttöprosentti on erittäin pieni, urosten ja narttujen suhde on selkeästi alle 0,5%, joinakin vuosina lähempänä 0,4%.

Vaikka rodun jalostuspohja on tällä hetkellä melko hyvä, jalostuksessa tulee huomioida Suomessa jalostukseen käytettyjen urosten sukutauluissa esiintyvät esi-isät, ettei jalostuspohja pääse kapenemaan liikaa.

Yleisenä populaatiogeneettisenä suosituksena on, ettei yksittäisen jalostuskoiran kokonaisjälkeläismäärä saisi ylittää kolmea (3) prosenttia sukupolven (5 vuotta) aikana syntyneiden pentujen kokonaismäärästä.

Taulukko 3. Vuositilasto rekisteröinnit 2004 – 2008.

Vuosi	2004	2005	2006	2007	2008
Rekisteröinnit	421	484	466	555	602
Pentueet	107	129	128	151	157
Pennut kotimaiset	405	473	462	544	580
Tuonnit	16	11	4	11	22
Kasvattajat	56	60	61	69	69
Käytetyt urokset	51	68	56	65	75
- kotimaiset urokset	41	53	41	54	58
- tuontiurokset	10	13	12	10	15
- ulkomaiset urokset	0	2	3	1	2
Käytetyt nartut	106	129	127	150	157
- kotimaiset nartut	102	118	122	138	149
- tuontinartut	4	11	5	12	8
Isoisät	106	111	101	121	103
Isoäidit	140	161	132	174	160
Sukusiitosprosentti	3,53	3,00	2,14	2,64	2,19

Taulukko 4. Vuositilasto ja jalostuspohja per sukupolvi 4 vuotta, 2001-2004

Vuositilasto ja jalostuspohja 2001-2004				
	2001	2002	2003	2004
Per vuosi				
- pentueet	86	95	108	107
- jalostukseen käytetyt eri urokset	53	49	50	51
- jalostukseen käytetyt eri nartut	85	94	107	106
- isät/emät	0,62	0,52	0,47	0,48
- tehollinen populaatio	131 (76%)	129 (68%)	136 (63%)	138 (64)
- uroksista käytetty jalostukseen	12%	7%	15%	11%
- nartuista käytetty jalostukseen	35%	28%	30%	29%
Per sukupolvi (4 vuotta)				
- pentueet	314	327	377	396
- jalostukseen käytetyt eri urokset	111	114	110	117
- jalostukseen käytetyt eri nartut	200	212	232	242
- isät/emät	0,56	0,54	0,47	0,48
- tehollinen populaatio	286 (46%)	297 (44%)	298 (40%)	315 (40%)
- uroksista käytetty jalostukseen	11%	12%	10%	13%
- nartuista käytetty jalostukseen	31%	30%	30%	32%

- ⇒ Rekisteröinnit = kyseisenä vuonna rekisteröityjen koirien lukumäärä
- ⇒ Pentueet = kyseisenä vuonna syntyneiden pentueiden lukumäärä
- ⇒ Pennut kotimaiset = kyseisenä vuonna Suomessa syntyneiden pentujen lukumäärä
- ⇒ Tuonnit = kyseisenä vuonna Suomeen ulkomailta tuotujen koirien lukumäärä
- ⇒ Kasvattajat = kyseisenä vuonna pentuja rekisteröineiden kasvattajien lukumäärä
- ⇒ Käytetyt urokset yhteensä = kyseisenä vuonna jalostukseen käytettyjen urosten lukumäärä
- ⇒ Käytetyt tuontiurokset = kyseisenä vuonna jalostukseen käytettyjen ulkomaalaisten urosten lukumäärä
- ⇒ Ulkomaiset urokset = kyseisenä vuonna jalostukseen käytettyjen ulkomaalaisten urosten lukumäärä
- ⇒ Käytetyt nartut yhteensä = kyseisenä vuonna jalostukseen käytettyjen narttujen lukumäärä
- ⇒ Käytetyt tuontinartut = kyseisenä vuonna jalostukseen käytettyjen tuontinarttujen lukumäärä
- ⇒ Sukusiitosprosentti = kyseisenä vuonna rekisteröityjen pentujen keskimääräinen sukusiitosprosentti

Taulukko 5. Vuositilasto ja jalostuspohja per sukupolvi 4 vuotta, 2005-2008

Vuositilasto - jalostuspohja				
	2005	2006	2007	2008
Per vuosi				
- pentueet	129	129	152	157
- jalostukseen käytetyt eri urokset	68	56	65	75

- jalostukseen käytetyt eri nartut	131	128	153	157
- isät/emät	0,52	0,44	0,42	0,48
- tehollinen populaatio	179 (69%)	156 (60%)	182 (60%)	203 (65%)
- uroksista käytetty jalostukseen	10%	6%	3%	2%
- nartuista käytetty jalostukseen	27%	18%	6%	1%
Per sukupolvi (4 vuotta)				
- pentueet	439	473	517	567
- jalostukseen käytetyt eri urokset	130	131	131	157
- jalostukseen käytetyt eri nartut	280	297	312	343
- isät/emät	0,46	0,44	0,42	0,46
- tehollinen populaatio	355 (40%)	364 (38%)	369 (36%)	431 (38%)
- uroksista käytetty jalostukseen	11%	10%	7%	5%
- nartuista käytetty jalostukseen	29%	26%	20%	12%

Jalostuskoiran vaikutus kantaan saadaan parhaiten esille tarkastelemalla koiran koko jälkeläistuotantoa ja ottamalla mukaan myös toisen polven jälkeläiset. Alla oleviin taulukkoihin on listattu Suomen 20 käytetyintä narttua ja urosta. Vertailuna taulukot vuosilta 1988 – 2008 sekä viimeisen 5 vuoden ajalta 2004 – 2008.

Taulukko 6. 20 Suomen jalostukseen käytetyintä narttua vuosina 1988 – 2008 ja niiden jälkeläismäärät

Narttu	Isä	Isänisä	Emänisä	Pentueet	Pentuja teensä	yh-	Jälkeläiset toisessa polvessa
KULTATASSUN EMMACAROLINA	1993	Pluto of Blue Moon Cottage	Kingy of Woodland Cottage	Merlin L-Enchanteur	7	34	60
KAMEEN FIRST	1999	Lamba de la Case Creole	Hinari du Chateau de la Londe	Onyx des Toliary Stars	5	31	33
COTON FIELD AFRODITE	2000	Cartoonland's Number One	Irving Jazz	Kin-Sei Khalid	5	29	71
JOLLY LITTLE FELLOWS BLANCA BONITA	1987	Tropique of Madecasses	Okazaki-Pong	R'Zoma	7	28	141
MINNIGANIN SANTRA	1998	Cloudlet's Hungry Heart	Jolly Little Fellow's Nice Guy	Mist	6	28	75
EXTERMINATOR'S DIVANE	1999	Magictail's Armando	Albesco Assaracus	Goldorak de Maleverne	5	28	7
NIGHTDREAM MON AMI	1992	Fripounet de Champlet	Bandit de la Fosse aux Renards	Joly-Jumper	7	27	127
RIFELIN GUA-LUNA	1992	Oklahoma of Woodland Cottage	M'Popov de Toliary Stars	Mokka de Petites Folies	7	27	130
SHINY STAR CATTLEDRIERS CASTLE	1999	Mannish Boy du Domaine de la Rouviere	Irving Jazz	Machiano v. The Finch's White Farm	7	27	52
GUAJIRO BLONDI PEPITE	1997	Goldorak de Maleverne	Bimbo de la Perle de L'ocean Indien	Fripounet de Champlet	6	27	44

FIONA DE MALEVERNE	1990	Bimbo de la Perle de L'ocean Indien	Vanoi de la Perle de L'ocean Indien	Un'Pirate de la Perle de L'ocean Indien	6	26	123
GUAJIRO ROMANTICA	2003	Rougail de L'Echo des Elingues	Monoï de L'Echo des Elingues	Rifelin Julius Caesar	4	26	21
RIFELIN I LOCK YOU UP	2001	Kultatassun Kosti	Rifelin Jori Boy	Mannish Boy du Domaine de la Rouviere	5	26	9
NYMPHEA DES TOLIARY STARS	1989	Coton D'Aiguevives	Alex D'Aiguevives	H'Starsky of Woodland Cottage	6	25	63
D'ELETE DAIKA-DUFFELI	1995	Petitours of Woodland Cottage	L'Kombavazaha of Woodland Cottage	Valet de Couer D'Aiguevives	6	25	35
WHITEHEART LANE SKY ANGEL	2001	Rifelin Sky Walker	Cottonhill's Dazzling Dawn	Cloudlet's Hungry Heart	5	25	23
KIN-SEI AITO KARVAMÖÖMÖ	1999	Kin-Sei Aimo Eka Vekara	Jacky of Woodland Cottage	Jolly Little Fellow's Niveo	7	24	52
KIN-SEI FLAIR PRINCESSE	1996	Kin-Sei Aimo Eka Vekara	Jacky of Woodland Cottage	Bimbo de la Perle de L'ocean Indien	7	24	43
EST MVA MERIHELMEN HILLA-CAMILLA	2002	Paris du Domaine de la Rouviere	Irving Jazz	Rifelin Jori Boy	6	24	18
KIN-SEI MOTACILLA ALBA	2000	Kin-Sei Besser Wisser	Kin-Sei Khalid	Kin-Sei Aimo Eka Vekara	5	24	58

Taulukko 7. 20 Suomen jalostukseen käytetyintä narttua vuosina 2004 – 2008 ja niiden jälkeläismäärät

Narttu	Synt.	Isä	Isänisä	Emänisä	Pentueet	Pentuja teensä	yh-	Jälkeläisiä toisessa polvessa
VIIRUNAAMAN ENKELI	2004	Millbay's Alfonso	Orpheo of Woodland Cottage	Michel Nabila's Your Choice	4	19		0
RIFELIN HELINÄKEIJU	2003	Rougail de L'Echo des Elingues	Monoï de L'Echo des Elingues	Albesco Assaracus	4	18		4
SUANKROOPIN MADAME KATERINE	2006	Paris du Domaine de la Rouviere	Irving Jazz	Whiteheart Lane Eyes On Me	2	15		0
COTON D'AMOUR BIJOU	2004	Dalsäng's You're Te One That I Want	Solkra Amadeus	Sörreds Paraiso Egayer	3	15		3
SUANKROOPIN MADAME BELAMI	2004	Paris du Domaine de la Rouviere	Irving Jazz	Little Dickens v.d. Rosa Alba	4	15		2
MERIHELMEN HELMI EMMIINA	2005	Rifelin Lilla- Ilmarinen	Rougail de L'Echo des Elingues	Paris du Domaine de la Rouviere	3	15		0
KARVAMÖÖMÖN ÖHMANSKA	2004	Little Dickens v.d. Rosa Alba	Diablo Swing Igor	Cottonhill's Esprit De Neige	3	14		0
RIFELIN HOLIDAY'S GIRL	2003	Rougail de L'Echo des Elingues	Monoï de L'Echo des Elingues	Albesco Assaracus	3	14		0
RAKENLOV DAPHNE FUMIKO	2004	Michel Nabila's Call Me Caro	Nikkett's Goodness Of Earth	Rifelin Jori Boy	3	14		0

MERIHELMEN YÖNPRINSESSA	2004	Karvamöömön Jesse James	Cartoonland's Rembrandt	Paris du Domaine de la Rouviere	3	14	8
VANESSA DU DOMAINE DE LUNIRAY	2004	Ouragan de la Chaumiere du Lac	Only-You Of Woodland Cottage	Follow Me du Domaine de Luniray	3	12	156
MIRAPARK DELIGHT DOORIS	2005	Whiteheart Lane Eyes On Me	Michel Nabila's Call Me Caro	Cheriban Azzurro Fortuna	2	12	15
LONGWEILER FLUFFY PRINCESS	2003	Longweiler Gloating Actor	Kin-Sei Yansy Dameksson	Kin-Sei Lumimies	2	12	4
KAMEEN GISELA	2004	Merihelmen Jääkarhun Pentu	Michel Nabila's Your Choice	Lamba de la Case Creole	3	12	0
UELEEN OF DELICIOUS LOVE	2003	Lovely Of Delicious Love	Idefix de Ranavalona	Number One of Delicious Love	3	12	3
KIN-SEI YANAHALONA	2005	Kin-Sei Ivar Yancysson	Kin-Sei Yansy Dameksson	Kin-Sei Besser Wisser	2	12	0
NIENINQUE CORDELIA	2004	D'Elete Avensis	Cartoonland's Number One	Paris du Domaine de la Rouviere	3	11	6
NEROCAS AFRODITE	2005	Rifelin Ado Ataneq	Bryony's Pacific Ocean	Rifelin Sky Walker	2	11	0
FIN MVA ALL TO YOU DITE AVA DES JARDINS DE	2005	Biminis Moonlight	Nikketts Front Page Story	Reggae de L'Echo des Elingues	2	11	8
KIN-SEI CAILYN	2005	Kin-Sei Prince Primeiro	Tuilainen de L'Arche de la Tuilerie	Kin-Sei Åskar	2	11	0

Taulukko 8. 20 Suomen jalostukseen käytetyintä urosta vuosina 1988 – 2008 ja niiden jälkeläismäärät

Uros	Synt.	Isä	Isänisä	Emänisä	Pentueet	Pentuja yhteensä	Jälkeläiset toisessa polvessa
MICHEL NABILA'S CALL ME CARO	2000	Nikketts Goodness Of Earth	Cartoonland's Moustache	Qalamity Of Woodland Cottage	36	140	200
PARIS DU DOMAINE DE LA ROUVIERE	1999	Irving Jazz	Dusty du Cottage du Blanc Sceau	Follow Me du Domaine de Luniray	37	136	268
G-LAVANONO PRATELE JETYNKY	2004	Sprightly Fellow's Never Say Never	Navy Blue du Domaine de Luniray	Justin The Valaury's Cottage	26	101	15
SPRIGHTLY FELLOW'S QUALITY ONE	2004	Soweto de L'Echo des Elingues	Reggae de L'Echo des Elingues	Vicks	22	87	22
VETIVER DE LA VANILLE BOURBON	2004	Rambo du Bosc Lauzi	Olaf du Boch Lauzi	Icare du Lac aux Pierres	22	81	191
RIFELIN JORI BOY	1993	Goldorak de Maleverne	Bimbo de la Perle de L'ocean Indien	Koton-Kiss of Woodland Cottage	24	78	178
MERIHELMEN KOMISARIO PALMU	2006	Vetiver de la Vanille Bourbon	Rambo du Bosc Lauzi	Ouragan de la Chaumiere du Lac	18	71	0
GUAJIRO BLANC TEMPETE	1994	Cloudlet's Dishy Desperado	Jolly Little Fellow's Nice Guy	Oklahoma of Woodland Cottage	20	70	107
GUAJIRO TOFFO	1997	Lamba de la	Hinari du Chateau	Cloudlet's Dishy	17	63	26

		Case Creole	de la Londe	Desperado			
CARTOONLAND'S NUMBER ONE	1997	Irving Jazz	Dusty du Cottage de Blanc Sceau	Follow Me du Domaine de Luniray	19	63	224
SOWETO DE L'ECHO DES ELINGUES	2001	Reggae de L'Echo des Elingues	Ollywod de la Chaumiere du Lac	Cartoonland's Nautilus	19	60	175
LITTLE DICKENS V.D. ROSA ALBA	2001	Diablo Swing Igor	Anatole D'Aiguevives	Gin de Champlet	16	58	81
GOLDORAK DE MALVERNE	1991	Bimbo de la Perle de L'ocean Indien	Vanoi de la Perle de L'ocean Indien	Valet de Couer D'Aiguevives	17	57	216
JOLLY LITTLE FELLOW'S NICE GUY	1990	Coffee The Valaury's Cottage	U'Hutchinson du Domaine de Manakarra	Ramena-Toscat	22	56	212
MINIPEIKON IRON KULKURI	1998	Guajiro Blanc Tempete	Cloudlet's Dishy Desperado	Kin-Sei Aimo Eka Vekara	11	56	26
MERIHELMEN JÄÄKARHUN PENTU	2002	Michel Nabila's Your Choice	Ithaique	Paris du Domaine de la Rouviere	14	54	35
MERIHELMEN KUNINGAS-NAMI	2006	Vetiver de la Vanille Bourbon	Rambo du Bosc Lauzi	Ouragan de la Chaumiere du Lac	11	53	0
CLOUDLET'S DISHY DESPERADO	1993	Jolly Little Fellow's Nice Guy	Coffee The Valaury's Cottage	M'Popov des Toliary Stars	21	53	145
FIN MVA POHATAN BRAVO	1996	Pluto of Blue Moon Cottage	Kingy of Woodland Cottage	Joly-Jumper	13	53	42
GUAJIRO GLOWNING FIRE	1998	Michel Nabila's Your Choice	Ithaique	Oklahoma of Woodland Cottage	16	52	113

Taulukko 9. 20 Suomen jalostukseen käytetyintä urosta vuosina 2004 – 2008 ja niiden jälkeläismäärät

Uros	Synt.	Isä	Isänisä	Emänisä	Pentueet	Pentuja yhteensä	Jälkeläisiä toisessa polvessa
G-LAVANONO PRATELE JETYNKY	2004	Sprightly Fellow's Never Say Never	Navy Blue du Domaine de Luniray	Justin The Valaury's Cottage	26	101	15
SPRIGHTLY FELLOW'S QUALITY ONE	2004	Soweto de L'Echo des Elingues	Reggae de L'Echo des Elingues	Vicks	22	0	22
VETIVER DE LA VANILLE BOURBON	2004	Rambo du Bosc Lauzi	Olaf du Boch Lauzi	Icare du Lac aux Pierres	22	7	191
MERIHELMEN KOMISARIO PALMU	2006	Vetiver de la Vanille Bourbon	Rambo du Bosc Lauzi	Ouragan de la Chaumiere du Lac	18	36	0
SOWETO DE L'ECHO DES ELINGUES	2001	Reggae de L'Echo des Elingues	Ollywod de la Chaumiere du Lac	Cartoonland's Nautilus	19	0	175
MERIHELMEN KUNINGAS-NAMI	2006	Vetiver de la Vanille Bourbon	Rambo du Bosc Lauzi	Ouragan de la Chaumiere du Lac	11	24	0
BOLERO VOM COTON AMBIENTE	2006	Tchin Tchin de L'Echo des Elingues	Monoï de L'Echo des Elingues	Reggae de L'Echo des Elingues	14	15	15
ENSOLEILLEE MATINEE BATISKAJ	2006	Cartoonland's Tsigane	Nosy Blue Schmilbilik	Number One du Domaine de	14	36	0

				Luniray			
RIFELIN STARGAZER	2004	Whiteheart Lane Eyes On Me	Michel Nabila's Call Me Caro	Michel Nabila's Your Choice	8	7	9
CESARIO CATTLEDRIERS CASTLE	2003	Biminis Moonlight	Nikketts Front Page Story	Verdi de Petites Folies	11	0	66
SUPERSTAR CATTLEDRIERS CASTLE	2004	Verdi de Petites Folies	Mannish Boy du Domaine de la Rouviere	Licence To Kill From Angel Station	7	8	25
KIN-SEI QUTAYBAH	2004	Tuilainen de L'Arche de la Tuilerie	Phebus de L'Arche de la Tuilerie	Kin-Sei Åskar	7	13	0
COTTONHILL'S NOBLE SNOWMAN	2005	Cottonhill's King Of Magic	Michel Nabila's Born To Be Wild	Cottonhill's Esprit de Neige	8	0	7
KIN-SEI PRINCE PRIMEIRO	2004	Tuilainen de L'Arche de la Tuilerie	Phebus de L'Arche de la Tuilerie	Jolly Little Fellow's Niveo	8	1	11
SPRIGHTLY FELLOW'S READY TO ROCK	2005	Soweto de L'Echo des Elingues	Reggae de L'Echo des Elingues	Vicks	6	8	4
CARTOONLAND'S CHARLY	2007	Cartoonland's Vanupieds	Cartoonland's Top Toon	Cartoonland's Jeronimo	7	22	0
LUCKY LUCK ZNAD LYDYNİ	2006	Boris Of The Swift Cotton	Play Boy	Rifelin Go-A-Head Lewis	5	13	0
DONATO 'T KATOENNESTJE	2004	Xarkos du Mas des Flocons	Teddybear	Junior	6	0	28
RIFELIN ROYAL KNIGHT	2007	Rifelin Sky Walker	Cottonhill's Dazzling Dawn	Rifelin Amadeus	3	17	0
VEDETTE OF THE FLUFFLY TEDDY BEARS	2004	Bentley Of Swift Cotton	Play Boy	Makila du Domaine de la Rouviere	6	3	4

On muistettava, että coton de tuléareja on alettu aikanaan jalostaa pienestä määrästä koiria.

Jalostustoimikunta seuraa jalostuskoirien ja erityisesti jalostusurosten tilannetta. Jalostusyhdistelmissä tulisi pyrkiä alle 6 % sukusiitos asteeseen, laskien 5 sukupolven mukaan.

Rodun populaatio on maailmanlaajuisesti melko pieni. Perinnöllisen vaihtelun säilymisestä tulee huolehtia käyttämällä koiria monipuolisesti jalostukseen ja yksittäisen koiran liiallista käyttöä jalostuksessa tulisi välttää. Kansainvälisen yhteistyön tekeminen eri maiden kasvattajien välillä on tärkeää. On muistettava lisäksi koiran henkinen ja fyysinen hyvinvointi käyttämällä siitokseen mahdollisimman terveitä ja hyväluonteisia koiria.

Kasvattajan vastuu rodun jalostuksessa on suuri. Yhdistyksen jalostustoimikunta tekee seurantaan jalostukseen käytettävistä yksilöistä ja pyrkii informoimaan kasvattajia rodussa tapahtuvista muutoksista.

Tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatiokoko määrittää jalostuspohjan laajuutta. Mitä pienempi tehollinen populaatio on, sitä nopeammin sen keskimääräinen sukusiitosaste kasvaa ja geenit homotsygoituvat. Tällöin monia geenejä menetetään populaatiosta, mikä kaventaa jalostuspohjaa peruuttamattomasti. Lisäksi se alentaa populaation vastustuskykyä erilaisia uhkatekijöitä, kuten perinnöllisiä sairauksia, vastaan. Jalostuspohjaa voi laajentaa tehokkaasti vain käyttämällä sekä useita uroksia että narttuja.

Suosittelava tehollinen populaatiokoko on vähintään 100 - 200. Taulukkoon 5 on laskettu coton de tuléarien teholliset populaatiokoot Suomessa vuosina 2004 - 2008. On muistettava, että laskennalliset kaavat antavat aina yliarvioita todellisesta tilanteesta.

Laskennassa on käytetty tehollisen populaatiokoon kaavaa: $N_e = 4 \times N_m \times N_f / (N_m + N_f)$

(N_e = tehollinen populaatiokoko, N_m = jalostukseen käytettyjen urosten lukumäärä, N_f = jalostukseen käytettyjen narttujen lukumäärä).

Lisäksi on syytä korostaa, että tällä kaavalla laskettu tehollinen populaatiokoko on ylioptimistinen arvio, sillä tämä menetelmä antaa realistisen kuvan vain ideaalin populaation tehollisesta koosta. Ideaalissa populaatiossa kaikilla yksilöillä on mahdollisuus pariutua keskenään (ei valintaa, satunnaisparitus) ja niillä suunnilleen sama määrä jälkeläisiä.

Käytetyssä kaavassa ei myöskään oteta huomioon jalostukseen käytettyjen koirien keskinäisiä sukulaisuussuhteita. Koirien ollessa läheisiä sukulaisia tehollinen populaatiokoko on todellisuudessa huomattavasti pienempi kuin kaava antaa olettaa.

Taulukko 10. Coton de tuléarien teholliset populaatiokoot Suomessa vuosina 2004 – 2008.

Nar- tut Urokset	106 / 2004	129 / 2005	127/2006	150 / 2007	157 / 2008
51 / 2004	138				
68 / 2005		179			
56 / 2006			156		
65 / 2007				182	
75 / 2008					203

4.2. Luonne

Coton de tuléar on puhtaasti seurakoira, mutta se on löytänyt paikkansa myös monipuolisena harrastuskoirana. Puhuttaessa harrastuskoirista tarkoitetaan yksilöitä, joiden kanssa harrastetaan näyttelyitä, agilitya ja tottelevaisuuskokeita.

Luonne on rodun tärkeimpiä erityispiirteitä, se on iloinen, ystävällinen ja tasapainoinen, hyvin seurallinen ihmisten ja toisten koirien parissa. Varsinaisia käyttöominaisuuksia rodulta ei vaadita.

Coton de tuléar ei saa olla arka tai vihainen. Suurin osa koirista on kuitenkin luonteeltaan avoimia iloisia, sosiaalisia ja ystävällisiä, mutta näyttelykehissä on ajoittain esitetty arkoja, luoksepäästämättömiä koiria vaihtelevin palkintosijoin.

Lisäksi enenevässä määrin on tavattavissa koiria, jotka ovat hyvin epäluuloisia vieraita kohtaa myös kotiloissa, ja usein nämä koirat osoittavat myös aggressiivisuutta ihmisiä kohtaan. Tällaisten yksilöiden käyttöä jalostuksessa tulisi ehdottomasti välttää.

Rodulle ei ole olemassa mitään luonnetta mittaavaa koetta tai testiä. Kennelliiton luonnetestiin on viime vuosina osallistunut muutamia koiria ja näiden kokemusten perusteella luonnetestiä ei voida pitää todenmukaisena mittarina rodun edustajien mahdollisia luonteen ongelmia kartoitettaessa.

Luonnetestillä voidaan kuitenkin mitata koiralta kuin koiralta tiettyjä ominaisuuksia, jolloin tärkeintä ei ole koiran saamat kokonaispisteet vaan se, miten tyypillisen rodun edustajan voisi olettaa toimivan ko. testitilanteessa.

Suomessa tulee yleistymään etenkin seurakoirien luonteen mittarina ns. MH-luonnekuvaus (metal beskrivning av hund). MH on luonnekuvaus, joka suositellaan tehtäväksi koirille, jotka ovat noin 18 kk ikäisiä. Testissä arvioidaan muun muassa koiran leikkimistä, laukaus ja äänialttiutta, reagointia yllättävään uhkaan, saalistusviettiä ja koiran kykyä rauhoittua. Jokaisesta osaluokasta koira saa pisteitä, jotka viittaavat koiran reaktion voimakkuuteen. Se, kuinka toivottava kyseinen reaktio on, on täysin omistajan arvoitavissa. Pisteet eivät siis kuvaa kuinka hyvä reaktio on, vain voimakkuutta. Yksi suuri ero suomalaiseen testiin on se, että koira ei saa yhteispisteitä tai vaikkapa pisteitä taistelutahdosta, vain yksittäiset reaktiot kuvataan pistein.

4.3. Terveys

Coton de tuléarin on todettu olevan varsin pitkäikäinen, sillä rodussa on tavattu runsaasti yksilöitä, jotka ovat saavuttaneet yli 14 vuoden iän. Perinnöllisiä sairauksia on esiintynyt vähän.

Coton de tuléareilla ilmenevistä perinnöllisistä sairauksista ongelmallisimpia ovat PRA ja HC, sillä nämä sairaudet todetaan koirilla pääasiassa vasta myöhemmällä iällä ja niitä on jo ehditty käyttää jalostukseen. Useissa maissa ulkomailla ei tutkita coton de tuléareja perinnöllisten silmänsairauksien varalta lainkaan, ja se on ongelma, sillä meille tuodaan edelleen jalostusmateriaalia eri Euroopan maista.

Suomessa jalostukseen käytettävien koirien pakollisten silmätarkastusten ansiosta on kannasta löydetty PRA -sairaita yksilöitä ja näin on pystytty kartoittamaan kantajia.

Coton de tuleareilla esiintyy myös patella luksaatiota ja jonkin verran Legg-Perthestä. Patella luksaatio on jalostustoimikunnalla tiiviissä seurannassa, sillä viime vuosina polvitarkastusten ansiosta on havaittavissa Patella Luksaation lisääntyminen koirakannassa.

Coton de tuléarin tulee pystyä lisääntymään luonnollisesti.

Coton de tulerien rotukohtainen PEVISA-ohjelma

PEVISA on Suomen Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelma. Rotukohtaisen ohjelman laatii ja siitä vastaa rotujärjestö.

Coton de tulearien rotukohtaisen PEVISA –ohjelman määräykset tulee ottaa huomioon pentuja rekisteröitäessä.

- Pentueen vanhemmista tulee olla astutushetkellä virallinen polvitarkastuslausunto.
- Polvilausunnon tulos ei vaikuta pentueen rekisteröintiin.
- Polvitutkimukset ovat virallisia, kun koira on yli 12 kk vanha ja se on tunnistusmerkitty.
- Pentueen vanhemmista tulee olla astutushetkellä olla virallinen silmätarkastuslausunto. Perinnöllistä harmaakaihia (HC) tai verkkokalvon etenevää surkastumaa (PRA) sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.
- Silmätarkastuslausunto on voimassa 12 kk.
- Tutkimustulosten tulee olla voimassa astutushetkellä.

Seuraavassa on esitelty sairauksia, joita Coton de tuléareissa on esiintynyt ja joita jalostustyössä tulee jatkossakin vastustaa, jotta tilanne säilyisi tulevaisuudessakin yhtä hyvänä.

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

KATARAKTA

Perinnöllinen harmaakaihi voi olla synnynnäinen, varhaisnuoruudessa syntyvä tai myöhemmällä iällä kehittyvä mykiön samentuma. Se ilmenee molemmissa silmissä, rodulle ominaisessa paikassa linssiä ja useimmiten lisääntyy tai tiivistyy iän myötä. Siksi myös vanhenevien koirien tutkiminen olisi tärkeää. Kaihin periytymismekanismi on rodulla tuntematon. Kaihista on olemassa myös ei-perinnöllinen muoto, joka voi aiheutua jostakin sairaudesta, lääkkeestä, tapaturmasta tai vanhuudesta.

RD

RD (Retinal Dysplasia) on synnynnäinen verkkokalvon epänormaali kehittyminen. Multifokaali RD (MRD): lineaarisia, Y- tai V –muotoisia poimuja funduksen (silmänpohjan) keskiosissa geografinen RD (GRD): epäsäännöllisiä / hevosenkengänmuotoisia muutoksia rappeutumia keskiosissa, retina osin ohentunut ja kohonnut. RD on todettavissa jo ihan pienillä pennuilla (n.6-8 viikkoa). Tästä sairaudesta on olemassa eri vaikeusasteita alkaen lievistä paikallisesta verkkokalvon poimuista aina sokeutta aiheuttaviin suuriin muutoksiin. Toisin kuin PRA, tämä sairaus ei etene, vaan se on koko koiran eliniän samanlainen kuin ensimmäisessä tutkimuksessa.

PRA etenevä verkkokalvon surkastuma

Progressiivinen retinan atrofia eli etenevä verkkokalvon surkastuma periytyy useimmissa roduissa resessiivisesti. PRA:ta on useita eri muotoja, jotka ilmenevät eri roduilla tyypilliseen aikaan aina pennusta kymmeneen vuoteen asti. Sairauden ensioireena on hämäränäön heikkeneminen ja lopulta sairaus johtaa sokeutumiseen. PRA on etenevä sairaus, jonka vuoksi koirat tulisi tutkia säännöllisin väliajoin ja myös vanhenevien koirien tutkiminen oli suotavaa. PRA –tapauksia on Suomessa tullut tietoon 13 kappaletta.

Tavoite: Yhdistys toivoo, että muutkin kuin jalostukseen käytettävät koirat silmäpeilattaisiin HC:n ja PRA:n osalta säännöllisin väliajoin. Yhdistys suosittelee, että varmaksi PRA kantajaksi todettua koira ei käytetä jalostukseen.

Taulukko 11. Resessiivisesti periytyvän PRA:n todennäköisyys jälkeläisissä erilaisissa jalostusyhdistelmässä.

Vanhemmat	Jälkeläiset		
	terve	PRA-kantaja	PRA-sairas
terve + terve	100%	-	-
terve + PRA-kantaja	50%	50%	-
terve + PRA-sairas	-	100%	-
PRA-kantaja + PRA-kantaja	25%	50%	25%
PRA-kantaja + PRA-sairas	-	50%	50%
PRA-sairas + PRA-sairas	-	-	100%

Taulukko 12. Silmäpeilausten määrä vuosina 1998 – 2007 syntyneillä koirilla

Syntymävuosi	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Syntyneitä	234	251	293	319	340	372	411	463	510	554
Tutkittu	66	89	87	114	91	150	135	141	131	102
Tutkittu %	28	35	30	36	27	40	33	30	26	18
OK	66	89	86	113	91	146	133	139	130	102
KATARAKTA	-	-	-	-	-	4	2	2	1	-
PRA	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-

Patellaluksaatio – polvilumpion sijoiltaanmeno

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaan menolle. Jalka-asento on virheelinen ja polvilumpion telaurat ovat liian matalat. Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Periytyvyyden mekanismi ei ole tiedossa. Pienikokoisilla roduilla polvilumpio luksoituu yleensä sisäänpäin (mediaalisesti).

Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. Eläinlääkäri tutkii polvet tunnustelemalla. I - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipaa hoitoa. II- ja III - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. Ravatessaan koira koukistaa hetkittäin raajaansa sen sijaan että tukeutuisi sillä maahan (polvilumpio on luiskahtanut pois paikoiltaan), ja jatkaa sitten normaalia ravia (polvilumpio on palautunut paikoilleen). IV - asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Usein oireet huomataan tapaturman jälkeen, vaikka kyseessä on synnynnäinen vika.

Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Vaikeat patellaluksaatiot on hoidettava kirurgisesti. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono.

Coton de tuléar r.y:n jalostusohjesäännön mukaan jalostusyhdistelmän yhteenlaskettu polvitulos ei saa ylittää kahta.

- ⇒ **0-aste** tarkoittaa täysin tervettä polvea, jota ei edes tutkimuksen yhteydessä saada luksoitumaan eli menemään pois sijoiltaan.
- ⇒ **1-asteinen polvi** on lähes normaali, mutta polvilumpiota voidaan kuitenkin liikutella helpommin kuin 0-asteis-ta polvea ja polvilumpio saadaan luksoitumaan, mikäli polvea samalla ojennetaan.

- ⇒ **2-asteinen polvilumpio** on tavallisesti paikoillaan jalan ollessa ojennettuna, mutta luksoituu polvea koukistettaessa tai kierrettäessä.
- ⇒ **3-asteinen polvi** on pääsääntöisesti koko ajan luksoituneena. Lumpio saadaan asetettua paikoilleen vain tilapäisesti. Sääriluu on kiertynyt jopa 30-60 astetta.
- ⇒ **4-asteinen polvi** on pysyvästi sijoiltaan eikä sitä saada pysymään paikoillaan ilman leikkausta. Sääriluun ylä-osa saattaa olla kiertynyt jopa 90 astetta.

Lievät luksaatio-ongelmat pysyvät yleensä hyvin hallinnassa, mikäli koiralla on hyvä lihaksisto. Vaikeammissa tapauksissa koiran elämään tulee liikunnallisia rajoituksia ja usein vika täytyy korjata leikkaamalla. Kyseessä on myös rake-teellinen ongelma, sillä mm. suorat kulmaukset, virheelliset raajojen asennot ja lyhyet raajat lisäävät riskiä patella-luksaatioon.

Taulukko 13. Coton de tuléarien polvitarkastustulokset luksaatioasteen mukaan vuosina 1998-2007 syntyneillä koirilla ja luksoivien (1-4) polvilumpioiden määrät vuosittain suoritetuista polvitarkastuksista.

Syntymävuosi	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Yhteensä
Rekisteröinnit	234	251	293	319	340	372	411	463	510	555	3748
Tutkittu	61	84	88	114	94	150	133	142	133	108	1107
Tutkittu %	26	33	30	36	28	40	32	31	26	19	30
0	57	73	67	94	72	121	127	117	100	90	792
1	1	5	2	4	2	6	4	7	8	3	42
2	1	2	8	1	3	5	2	4	7	2	35
3	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2

Muita Suomessa rodulla esiintyviä sairauksia

Addisonin tauti

Addisonin tauti on harvinainen tauti, jonka aiheuttaa lisämunuaisen kuorikerroksen vajaatoiminta, joka puolestaan voi johtua monista syistä.

Addisonin tauti on usein niin sanottu autoimmuunitauti. Autoimmuunitaudissa elimistö käynnistää vasta-ainemuodostuksen omia kudoksiaan kohtaan. Addisonin taudissa elimistö tunnistaa joitakin lisämunuaisen rakenteita vieraaksi kudokseksi, jota immuunipuolustus sitten alkaa tuhota. Lisämunuaisen kuorikerros on taudin oireiden alkaessa tuhoutunut noin 90-prosenttisesti.

Hoitona Addisonin tautiin käytetään kortikosteroideja korvaamaan lisämunuaisen toimimattomuudesta aiheutuva puute.

Periytyvä alttius sairastua Addisonin tautiin on raportoitu yli 30 koirarodulla, mutta kaikilla periytymisen muoto ei ole selvillä. Sairaita koiria ei suositella käytettäväksi jalostukseen, eikä myöskään koiria, joiden suvussa on useita Addison-tapauksia.

Epilepsia

Epilepsialla tarkoitetaan tilaa, jossa häiriöt aivojen sähköisessä toiminnassa aiheuttavat toistuvia kouristuksia.

Epilepsia on alkuperältään joko sekundääristä (hankittua) tai primääristä (idiopaattista).

Hankittu epilepsia johtuu kalloon ja aivoihin kohdistuneesta vammasta, joka on jättänyt aivot kohtauksille alttiiseen tilaan, se voi olla seurausta aivovauriosta, jonka on voinut aiheuttaa esim. aivokasvain, jokin infektio, ulkoinen vaurio (onnettomuus), synnytyksen aikana tapahtuneet vaurio, maksan toimintahäiriöt yms.

Sen sijaan primaarisen eli idiopaattisen epilepsian syntyyn on perimällä todettu olevan vaikutusta, joskin kaikilla roduilla periytymismekanismeja ei vielä tunneta ja se näyttäisi myös olevan erilainen rodusta riippuen. Idiopaattinen epilepsia puhkeaa tyypillisimmin 1-3 vuoden iässä. Parantavaa hoitokeinoa ei ole, mutta lääkehoidolla kohtaukset saadaan yleensä pysymään hallinnassa. Rodussa on esiintynyt joitakin idiopaattisia epilepsiatapauksia.

Lääkityksenä käytetään kouristuksia ehkäiseviä, kohtausten ärsytyskynnystä korottavia epilepsialääkkeitä. Yleensä lääkitys annetaan päivittäin, usein kahdesti päivässä. Lääkitys on monesti elinikäinen kun se kerran aloitetaan, ja jos koira päätetään vieroittaa lääkkeestä on se tehtävä erityisen hitaasti ja pitkän ajan sisällä.

Kivesvika

Kivesvikaisen uroksen toinen tai molemmat kivekset ovat jääneet laskeutumatta kivespusseihin. Piilokives voi sijaita vatsaontelossa tai nivuskanavassa. Myös kiveksen epänormaali koko ja rakenne katsotaan kivespuutteeksi. Piilokiveksistä koira ei Kennelliiton säännösten mukaisesti saa käyttää siitokseen. Kivesvikaisuus voi periytyä sekä uroksen, että nartun kautta.

Kuurous

Rodussa on tavattu synnynnäistä kuuroutta ja myös Suomessa on esiintynyt muutamia tapauksia. Heikentynyt kuulo sekä toispuoleinen kuurous jäävät usein huomaamatta, sillä niiden toteamiseen vaaditaan erikoistutkimus.

Synnynnäinen kuurous ei ole tavatonta ja lähes kaikissa koiraroduissa tavataan silloin tällöin kuuroja pentuja. Näissä tapauksissa kuurouden perimmäinen syy jää usein hämärän peittoon. Synnynnäistä kuuroutta tai etenevää kuulon rappeutumista voivat aiheuttaa myös ns. ototoxiset aineet, joita ovat mm. eräät antibiootit ja eräiden infektioiden tuottamat toksiniitit. Myös äkillinen kova ääni tai jatkuva korkeatasoinen melu aiheuttaa kuuloaistinsolujen tuhoutumista ja etenevää kuulon alenemistä.

Merkittävin kuurouden aiheuttaja useilla roduilla liittyy kuitenkin perimään. Kuurouden geneettinen tausta on usein epäselvä ja sekä autosomaalista resessiivistä, autosomaalista dominoivaa että X-kromosomivälitteisesti periytyviä kuurouden muotoja on kuvattu eri roduilla. Koirilla esiintyy kuitenkin värigeenejä, jotka aiheuttavat ns. toissijaista eli sekundääristä synnynnäistä kuuroutta. Merkittävimpiä näistä geeneistä ovat valkoläiskäisyttä ja valkoisuutta aiheuttavat piepaldismi (sp)- ja white spotting –geeni (sw) sekä marmorointiväriä aiheuttava merle –värigeeni. Näiden geenien vaikutus väreihin heijastaa niiden merkitystä melanosyyttien eli ihon pigmenttiä tuottavien solujen ylläpitoon.

Melanosyytit ovat peräisin ns. hermostopienasta ja ne vaeltavat sikiökehityksen aikana eri puolille elimistöä, myös kehittyvän korvan alueelle. Täysin valkoisilla koirilla (sw/sw) tai merle-geenin suhteen homotsygooteilla yksilöillä melanosyytit puuttuvat kokonaan tai niitä on vain murto-osa normaalista määrästä. Melanosyytit puuttuvat tällöin myös kehittyvän sisäkorvan alueelta.

Melanosyyttien merkitystä sisäkorvan kehityksessä ei vielä kokonaan ymmärretä, mutta melanosyyttien on havaittu ylläpitävän sisäkorvan käytävään endolymfanestettä tuottavaa stria vascularis- verkostoa. Jos ko. verisuonisto ei kehity normaalisti melanosyyttien puuttuessa, ei korvassa ole endolymfaa eikä synny kuuloaistimukselle välttämätöntä värähtelyä. Sisäkorvan rakenteet usein myös surkastuvat ja kuulo on pysyvästi vaurioitunut ja usein seurauksena on molemmissa tai kummassakin korvassa täydellinen ns. sekundäärinen kuurous. On myös mahdollista, että melanosyytteihin vaikuttavat molekyylit vaikuttavat myös muuhun hermostopienaan, jolloin kuurous voi johtua myös kuuloelimeen liittyvien hermostopienasta lähtöisin olevien ns. stato-akustisten hermopääteiden puutteellisesta erilaistumisesta.

Kuulotesti on tärkein tutkimus koiran ja kissan kuuroutta diagnosoitaessa. Kuulon epäsuorassa arvioinnissa käytetään nk. BAER-menetelmää (brain stem auditory evoked response). Se voidaan tehdä yli 5 viikkoiselle koiralle rauhoituksessa tai anestesiassa. Testissä eläimen korviin johdetaan naksutusääntä ja päänahkaan sekä korvien lähelle asetettavien elektrodien avulla tutkitaan aivojen sähköistä vastetta näille ärsykkeille. Kuuroa yksilöä ei saa koskaan käyttää jalostukseen.

Legg-Perthes

Legg-Perthes on pienillä roduilla esiintyvä reisiluunpään sekä nivelruston rakenteen turmeleva sairaus. Ensimmäiset oireet voivat ilmaantua noin neljän kuukauden iästä alkaen.

Diagnoosi perustuu röntgenkuvaan. Koira rauhoitetaan kuvauksen ajaksi. Jos koiralla on Legg-Perthes tulisi välttää kovaa juoksuttamista ja hyppyttämistä. Kevyt liikunta on hyväksi, koira voi myös uida vapaasti. Kipua lieventäviä lääkkeitä käyttää tarvittaessa. Legg-Perthes voidaan hoitaa poistamalla vaurioitunut reisiluun pää, josta ei ole havaittu olevan haittaa pienille ja kevyille kääpiökoirille.

Coton de tuléareilla on esiintynyt joitakin Legg-Perthes –tapauksia, joista yksi on virallisesti röntgenkuvattu, muut lähinnä oireilun perusteella Legg-Perthesiksi tulkittu tai epävirallisesti kuvattu.

HD (hip dysplasia) – lonkkanivelen kehityshäiriö

Koirien lonkkatilannetta kartoitetaan röntgenkuvausten avulla ja tietoja pyritään käyttämään hyväksi jalostuksessa. Suomessa käytetään FCI:n suosittelemaa asteikkoa, joka jakaa lonkat viiteen luokkaan, A, B, C, D, E. Luokituksessa kiinnitetään huomiota lonkkamaljan syvyyteen, lonkkanivelen löysyyteen, maljan ja reisiluun pään muotoon sekä nivel-rikkomuutoksiin. Asteita A ja B sanotaan ”terveiksi” ja asteita C, D, E ”sairaiksi”. Lonkkanivelen arvioinnissa on ensiarvoisen tärkeää, että röntgenkuvat ovat mahdollisimman hyvälaatuisia teknisesti ja oikeassa asennossa otettuja. Polygeenisen (usean eri geenin vaikutuksenalainen) periytymistavan johdosta myös ympäristötekijät vaikuttavat dysplasian syntyyn. Kasvuolosuhteiden kuten ruokinnan ja liikunnan lisäksi koiran ilmiasuun voivat vaikuttaa kuvausikä, kuvaustilanne ja arvostelutilanne. Suomessa lonkia on kuvattu 11 koiralta, 5x A, 1x B ja 5x C.

PHTVL/PHPV

PHTVL/PHPV on sikiöaikaisen verisuonijäänteiden aiheuttama silmän kehityshäiriö linssin takapinnalla. Verisuonet, jotka ravitsevat kehittyvää silmää katoavat normaalisti syntymään mennessä. Tässä kehityshäiriössä verisuonitusta jostain syystä kuitenkin jää linssin takapinnalle ja se näkyy poikkeavana kudossmassana silmän tutkimuksen yhteydessä.

Häiriön vakavuus luokitellaan asteikolla 1-6. Esiintymistiheys ja sairauden vakavuus on eri roduilla erilainen ja sitä esiintyy satunnaisena kehityshäiriönä useimmissa roduissa. Suomessa on esiintynyt muutama PHTVL/PHPV -tapaus, joten tämä ei ole rodussa merkittävä sairaus.

Allergiat

Allergia on elimistön yliampuvaa puolustautumista. Allerginen reaktio on krooninen tulehdusreaktio. Se aiheutuu herkistyneen elimistön puolustautuessa ympäristön tavanomaisia, useimmiten vaarattomia asioita vastaan. Elimistö herkistyy kun hengityksen, suun tai ihon kautta sinne tuleville herkistäville asioille (allergeeneille) kehitetään vasta-ainetta. Vasta-aineen muodostumisen (herkistymisen) jälkeen uudelleenkohtaamiset ärsykkeen kanssa aikaansaavat allergisen reaktion.

Kroonisen tulehduksen klassiset oireet ovat punoitus, kuumotus, turvotus, kutina ja kipu. Oireet ilmenevät eri osissa elimistöä riippuen mistä allergian alalajista on kysymys. Silmissä tavataan luomireunan karvattomuutta, punoista ja turvotusta, silmien sidekalvot ovat ärtyneet ja silmiä kirvelee ja ne vuotavat. Nenässä on lisääntynyttä limaneritystä limakalvoturvotuksesta johtuen, eikä eläin haista yhtä hyvin kuin normaalisti. Koira aivastelee, kutisee nenäpielistä ja on tukkoinen. Suussa ilmenee pistelyä, kirvelyä, turvotusta, nielussa turvotusta, tukkoisuutta, äänen käheyttä, korvalehdissä punoitusta, kutinaa, röpelöisyyttä (appelsiininkuoren tapainen pintakuvioitus), korvakäytävässä ei alussa ole eritteitä, mutta turvotusta kylläkin. Hengitystiet voivat ahtautua, kuuluu astmaattista vinkunaa. Iho on kuiva, hilseilee, punoittaa etenkin kyljistä, kainaloista, vatsanpohjasta, nivustaipeista, varpaanväleistä ja hännän tyvestä. Koira saattaa oksentaa toistuvasti tai kieltäytyä syömästä mahalaukun ja suoliston limakalvon ärsytyksen takia.

Allergiaärsytyksen portit elimistöön ovat nenä, suu, iho. Atopialla tarkoitetaan yksilössä olevaa perinnöllistä taipumusta muodostaa IgE-vasta-aineita ympäristöallergeeneja vastaan. Portit elimistöön ovat hengitystiet ja atopia-allergeeneja ovat mm. tuulipölyteisten kasvien siitepölyt, epiteelit, huonepöly ja homeitiöt. Ruoka-aineallergiassa portti elimistöön on suu. Allergeenien pääsyä elimistön puolustusjärjestelmään edesauttaa suoliston limakalvon huono kunto (esim. parasiittien takia), ruoka-aineen huono sulavuus ja suuri kuumennuskestävyys. Tällöin ruoka-aineen käsittelemätön jäännösproteiini ärsyttää puolustusjärjestelmää.

Kontaktiallergiassa eli kosketusallergiassa aiheuttajat ovat erilaisia kemikaaleja, epiteelejä tai esim. juureksia. Tyypillisesti esim. koiranruokakuppien voimakkaat väriaineet voivat johtaa allergisoitumiseen.

Allergia ei parane, mutta tarkalla, huolellisella hoidolla ongelma pysyy kurissa ja potilaan elämänlaatu paranee.

Hammaspuutokset ja purentavirheet

Coton de tuléareilla on Suomessa esiintynyt jonkin verran hammaspuutoksia sekä purentavikoja. Puuttuvat hampaat ovat yleensä välihampaita (P1 ja P2). Purentavirheet ja hammaspuutokset ovat perinnöllisiä, mutta niiden tarkkaa periytymistapaa ei tunneta.

Tyrät

Tyräksi sanotaan ruumiinontelon seinämässä olevaa normaalia suurempaa aukkoa, josta yleisimmin pullistuu rasvakudosta ulospäin.

Napatyrä

Napatyrä on lähes aina synnynnäinen tai syntymän yhteydessä aiheutettu/aiheutunut vika, joskin perinnölliset seikat vaikuttavat myös vahvasti sen syntyyn.

Napa on se kohta, josta sikiön aineenvaihdunta tapahtuu istukan välityksellä emon elimistöön. Navan kohdalla istukasta tulevat verisuonet lävistävät sikiön ja liittyvät sikiön omaan verenkiertoon. Normaalisti napaverisuonet painuvat kasaan ja navan aukko sulkeutuu heti kohta syntymän jälkeen. Jos aukon sulkeutuminen hankaloituu, niin syntyy napatyry eli vatsaontelon seinämään jää reikä; joskus suurempi joskus pienempi. Aukon sulkeutuminen voi estyä, jos napanuora joutuu epätavallisen kovaan venytykseen syntymähetkellä. Emo voi myös purra napanuoran poikki liian läheltä ja aiheuttaa tyrän syntymisen. Napatulehdus voi häiritä sulkeutumista. Useissa tapauksissa navan aukko on perintötekijöiden vaikutuksesta liian suuri ja sulkeutuminen epätäydellistä. Joskus tavataan synnynnäisiä kehityshäiriöitä, jolloin navan aukko on valtavan suuri. Vakavimmat kehityshäiriöt ovat sellaisia, että vatsaontelo on sikiönkehityksen häiriön johdosta jäänyt täysin auki ja suolisto pursuaa esteettä vatsasta ulos; tällaiset tapaukset ilmenevät heti syntyessä, ja ovat useimmiten niin vaikeita, että pentu joudutaan lopettamaan.

Koska napatyry on aukko vatsaontelon alla lihasseinämässä, on tavallista, että aukkoon tunkeutuu vatsaontelon sisältöä; lievissä tapauksissa hieman vatsaontelon rasvakudosta, vakavammassa, ja joskus jopa pikaista kirurgista hoitoa vaativissa tapauksissa tyräpussiin mahtuu suolisto. Vatsaontelon sisällön tunkeutuminen napanuoran aukkoon estää vastasyntyneellä aukon sulkeutumisen ja tämä on useimmiten syynä pienien napatyrien syntymiseen. Syntymän jälkeisinä päivinä voi onnistua painamaan aukkoon tunkeutuneen kudoksen takaisin ja näin estää tyrän syntymisen, vakavammassa tapauksissa navan paineleminen sen sijaan saattaa olla haitallista. Napatyry saattaa olla kiinni kasvanut, mikä tarkoittaa sitä, että heti syntymän jälkeen napa-aukosta on valahtanut pieni määrä rasvakudosta ulos ja aukko on sen jälkeen sulkeutunut normaalisti. Navan kohdalle on jäänyt pieni rasvakudoksen aiheuttama pullistuma. Tällainen sulkeutunut tyrä on kaikkien yleisin ja on täysin vaaraton "kauneusvirhe". Se voidaan korjata leikkauksella mutta leikkaus ei ole välttämätön.

Jos napatyryn aukko on niin suuri, että suoli mahtuu aukosta läpi, on tyrä aina korjattava leikkauksella. Suoli voi pakkautua tyräaukkoon niin tiukasti, että verenkierto salpautuu ja suolen osa menee kuolioon; tämä on hengenvaarallinen tila, ja vaatii pikaista kirurgista hoitoa. Oireina on erittäin voimakas akuutti kipu vatsassa, etenkin navan kohdalla. Jos vastasyntyneellä pennulla on epätavallisen suurelta tuntuva pullistuma navan seudulla, kannattaa pyytää eläinlääkäriä tarkastamaan pentu. Useimmat napatyryn aiheuttamat ongelmat syntyvät vasta pikkupentuvaiheen jälkeen, kun koira alkaa liikkua aktiivisemmin ja kasvu on voimakkainta.

Nivustyrä

Nivustyrä eli inguinaalitärä on myös tavallisimmin synnynnäinen. Tyrä muodostuu ns. nivuskanavan aukkoon, jos se on liian suuri. Suureen aukkoon pääsee valahtamaan vatsaontelon kudoksia, tavallisimmin rasvakudosta, mutta myös suolta voi päästä mahtumaan jos aukko on niin suuri. Nivuskanavan aukot ovat normaalisti pienet reiät vatsaontelon seinämässä, josta uroksella tapahtuu kivesten laskeutuminen vatsaontelon sisältä kivespusseihin ja narttukoiralla matorauhasiin kulkevat suuret verisuonet sekä uroksilla siemenjohtimet kulkevat näiden aukkojen kautta.

Nivustyrä aiheuttaa kipua liikkeessa. Tavallisimmin synnynnäinen nivustyrä havaitaan nuorella pennulla siinä vaiheessa kun pentu alkaa liikkua enemmän. Kipu saattaa ajoittain olla voimakastakin, niin että pentu vingahtelee ja pysähtyy äkillisesti, välillä taas on oireettomia jaksoja. Tunnustelemalla voi havaita pullistuman koiran nivusissa mutta useimmiten pullistuma on niin pieni, että se löytyy vasta eläinlääkärin tutkimuksessa. Nivustyrää tavataan lähes yksinomaan narttukoirilla, uroksilla esiintyessään nivustyrä johtaa pahimmillaan tilanteeseen, jossa suolta ja vatsaontelon rasvakudosta voi valahtaa kivespussiin.

Perineaalitärä

Perineaalitärä on tyrämuoto joka tavallisimmin vaatii eläinlääkinnällisiä toimenpiteitä. Tämä tyrä on tavallisimmin ikääntyvien uroskoirien vaiva. Tyrä syntyy peräsuolen sivuille lantioluun ja peräaukon väliin. Syyt tyrän syntymiseen ovat monimutkaiset; yksilölliset, osin perinnölliset rakenteelliset syyt edesauttavat tyrän syntymisessä. Urokset ovat tavallisesti jo lähes 10 vuotta vanhoja, kun tyrä on kehittynyt niin suureksi että se alkaa vakavammin oireilla. Tavallisin oire on ulostusvaikeus. Tyrän johdosta koiran peräsuoli veltoistuu ja laajenee juuri ennen peräaukkoa siten, että ulostemassaa alkaa kertyä suoleen eikä koira pysty tyhjentämään suolta normaalisti. Ikääntymisen aiheuttama lihaskato ja urokselle tyypillinen virtsamerkkailu edesauttavat tyrän kehittymistä. Vaikeammassa tapauksissa tyrä kehittyy molemmille puolille peräaukkoa ja tyräpussiin saattaa valahtaa vatsaontelon elimiä, suolisto, rasvakudosta ja jopa virtsarakko.

Perineaalitärä voidaan korjata leikkauksella. Mitä varhaisemmassa vaiheessa leikkaus tehdään, sitä paremmat ovat tulokset. Kastroioleikkaus liitetään usein tyrän korjausleikkaukseen, koska kastroitu koira lopettaa virtsamerkkailun ja tyrän uusiutumisen riski vähenee. Varhaisvaiheessa todettu alkava perineaalitärä saattaa jäädä

oireettomaksi jos koira vain kastroidaan. Tämä tyräleikkaus on koiralle melko kivulloinen ja toimenpiteenäkin melko suuri ja kallis. Komplikaationa voi syntyä ulosteen pidätysvaikeutta tai tyrä voi uusiutua.

Palleatyrä

Palleatyrä syntyy, kun koiran pallealihas onnettomuuden tai äärimmäisen voimanponnistuksen seurauksena repeää. Pallealihas muodostaa tiiviin seinämän rinta- ja vatsaontelon välille. Repeytymä aiheuttaa aina vatsaontelon elimien tunkeutumisen palleaan repeytyneen aukon kautta rintaontelon puolelle. Vaurio johtaa nopeasti vakaviin hengitysvaikeuksiin ja vatsaontelon elimien vakaviin verenkiertohäiriöihin. Diagnoosi saadaan useimmiten vasta röntgentutkimuksella. Hoitona on leikkaus jossa repeämä korjataan ja vatsaontelon elimet vedetään takaisin paikoilleen.

Perinnöllisyydestä johtuen koira, jolta on leikattu napatyrä ei pitäisi käyttää jalostukseen.

Kitalakihalkiot

Kitalakihalkiolla tarkoitetaan suuontelon kattoon jäävää avannetta, jonka kautta ruokaa ja nestettä pääsee pusertumaan suuontelosta nenäonteloon. Halkiota esiintyy kaikilla roduilla, eniten kuitenkin lyhytkuonoisilla roduilla. Pyöreä kallon malli altistaa halkion muodistumiselle ja useat sikiöaikaiset tekijät voivat aiheuttaa kitalakihalkiota. Halkion pituudesta, leveydestä ja sijainnista riippuu miten paljon yksilön elämä vaikeutuu. Ainakin teoriassa osa kitalakihalkioista on kirurgisesti korjattavissa.

Häntämutka

Häntämutkien tiedetään liittyvän luunmuodostuksen häiriöihin. Koiralla, jolla on synnynnäisen häntämutka, on usein myös muita luun muodostuksen häiriöitä kuten alaleuan surkastumista, selkärangan nikamamuutoksia ja niveldysplasiaa. Diagnostiikkaan varmistaa röntgenkuvaus. Varmin tulos saadaan, kun koira kuvataan kasvukauden päättyessä eli n. 8–12 kuukauden iässä. Synnynnäiset häntämutkat tulevat koiralla esille joskus vasta häntänikamien kasvaessa ja ne ovat Euroopan Neuvoston päätöslauselman perusteella kaikilla roduilla vastustettava epämuodostuma, eikä häntämutkaista koira tule käyttää jalostukseen.

Yhteenveto muissa maissa kuvatuista sairauksista

Eri maiden havainnot coton de Tuléarien sairauksista eivät suuresti poikkea Suomen koirakannan sairauksista.

Suomessa jalostukseen käytettäviltä koirilta vaaditaan virallinen polvi- ja silmätarkastuslausunto. PRA- ja HC- sairaiden koirien jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Päinvastoin kuin Suomessa, muissa maissa coton de tuléareilla ei ole pakollisia terveystarkastuksia, jotka ovat rekisteröinnin edellytyksenä. Monissa maissa suositellaan, että jalostukseen käytettävät koirat silmä- ja polvitarkastetaan ja lonkkakuvaataan. Saksassa rekisteröinnin edellytyksenä on lonkkakuvaustulos. Ulkomailla koirien silmät peilataan pääasiassa noin 1-2 vuoden iässä, vaikka esimerkiksi PRA ja HC ilmenevät usein vasta myöhemmällä iällä.

Cherry eye – kirsikkasilmä

Kirsikkasilmä kehittyy tavallisesti nuorelle koiralle, jonka silmät ovat voineet olla jonkin aikaa ärtyneet. Kolmannen silmäluomen (vilkkuluomen) sisäpinnan tulehtunut ja suurentunut kyynelrauhanen kasvaa niin suureksi, että se pullistuu esiin silmän sisänurkasta. Tämä voidaan korjata kirurgisesti, jolloin osa rauhasesta poistetaan. Kirsikkasilmän kirurginen hoitaminen voi harvoin johtaa ns. kuivaan silmään, jossa kyynelnesteen erityshäiriintyy. Kirsikkasilmä liittyy löysiin luomiin ja yleiseen kallon ja silmän rakenteeseen.

4.4. Ulkomuoto

Suomalaiset coton de tularit ovat tällä hetkellä maailman huipputasoa.

Coton de tularin tulee olla korkeuttaan pidempi, säkäkorkeuden suhde rungon pituuteen on 2 : 3. Koirakannassa esiintyy mittasuhteivirheitä, lähinnä korkearaajaisuutta. Korkeiden raajojen myötä on säkäkorkeus kasvanut.

Pään tulee rotumääritelmän mukaan olla lyhyt ja ylhäältä katsottuna kolmiomainen. Kallo-osan tulee olla on edestä katsottuna hieman kaareva, pituuteensa nähden melko leveä. Kulmakaarien tulee olla vain hieman erottuvat ja otsaurteen vähäinen, niskakyhmy ja niskan kaari tulevat olla tuskin havaittavat. Poskikaarien tulee olla hyvin kehittyneet ja otsapenkereen vähäinen. Pään pituuden suhde rungon pituuteen on 2 : 5. Kallon pituuden suhde kuonon pituuteen on 9 : 5. Myös päissä on havaittavissa mittasuhteivirheitä, osalla koirista päät ovat liian voimakkaita, ne ovat pyöristyneet ja lyhentyneet. Toisaalta tapaa myös yksilöitä, joilla päät ovat keveitä, liian pitkiä ja kapeita.

Eturaajojen tulee olla pystysuorat, mutta rodussa tavataan koiria, joilla on kierteiset eturaajat. Osaksi tämä selittyy sillä, että alun perin rodun edustajilla on ollut ulospäin kiertyneet.

Hännän tulee olla rotumääritelmän mukaan alas, selkärangan jatkeeksi kiinnittynyt ja sen tulee ulottua levossa kintereiden alapuolelle, hännänpää ylöspäin kääntyneenä. Koiran liikkua hännän tulee kaartua ”iloisesti” selälle.

Rodun tärkeimpiä erityispiirteitä on turkki, josta rodun nimikin on peräisin. Karva tulee olla hyvin hienoa, taipuisaa ja puuvillamaista, ei koskaan kovaa tai karkeaa. Karvapeitteen tulee olla tiheä ja runsas; se saa olla vain hieman laineikas. Turkin pohjaväri on valkoinen. Korvissa voi olla hieman vaaleanharmaata väriä (valkoisten ja mustien karvojen sekoitus, joka antaa vaaleanharmaan vaikutelman) tai hieman vaaleankellertävää väriä (valkoisten ja kellanruskeiden karvojen sekoitus, joka antaa vaaleankellertävän vaikutelman). Mikäli karvapeitteen valkoinen yleisväri ei muutu, edellä mainittuja värejä voidaan hyväksyä muualla rungossa, mutta ne eivät ole toivottavia. Tämän päivän Coton de tularien turkeissa on havaittavissa virheenä liian laskeutuvat ja raskaat turkit. Peitinkarva on hyvin pitkää ja pehmeää ja silkistä ja voi muodostaa kiharaisia suortuvia.

Pigmenttipuutoksia tavataan enenevässä määrin. Rotumääritelmässä mainitaan vakavana virheenä, kun pigmenttiä puuttuu osittain tai koiralla täysin vaaleat silmäluomet ja/tai haalistunut tai osittain lihanvärinen kirsu. Täydellinen pigmentin-puutos silmäluomissa, kirsussa tai huulissa on rotumääritelmän mukaan hylkäävä virhe.

Näyttelyissä korkeasti palkittavia koiria käytetään usein jalostukseen, joten näyttelyt ja siellä korkeasti palkittavat koirat ohjaavat sinällään jalostusta. Tämä tekee myös ulkomuototuomareiden tehtävän haastavaksi, heidän tulisi osata tulkita rotumääritelmää oikein ja huomioida virheiden vakavuudet. Myös kasvattajien ja koiranomistajien tulisi huomioida nämä tekijät omassa jalostustyössään. Suomen muotovalion FIN MVA –arvoon tarvitaan: vähintään kolme sertifikaattia näyttelystä Suomessa kolmelta eri palkintotuomarilta. Vähintään yksi sertifikaateista on saatava yli 24 kk:n iässä.

5. Aikaisempi jalostusentavoiteohjelma

Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista ei ole seurattu järjestelmällisesti. Sen suositukset ovat kuitenkin olleet kriteereinä jalostustoimikunnan antamissa urossuosituksissa ja yhdistyksen pentuelistalle pääsyssä.

Coton de tularien aiempi jalostusentavoiteohjelma antoi melko väljät kehukset jalostustoiminnalle. Pää tavoite keskittyi lähinnä ulkomuotojalostukseen, ja muutamat rodulla esiintyneet sairaudet huomioitiin pintapuolisesti. Tavoiteohjelmassa lueteltiin lisäksi hyvän kenneltävän mukaisia yleisiä ohjeita koskien nartun penikoittamista, pentujen luovuttamista sekä koiran kaupan.

Coton de tularéille ensimmäinen PEVISA hyväksyttiin vuonna 2001. Rekisteröinnin ehdoksi asetettiin polvitarkastuspakko ja säännöllinen silmäpeilaukspakko. Polvilausunnon tulos ei vaikuta pentueen rekisteröintiin. Perinnöllistä harmaakaihia tai verkkokalvon etenevää surkastumaa (PRA) sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Silmätarkastuslausunto on voimassa 12 kk tutkimuspäivästä.

PEVISA on edesauttanut rodussa esiintyvän PRA:n löytymistä, vaikka silmäpeilauksia suoritetaankin pääasiassa vain jalostukseen käytettäville koirille. PEVISA:n voimassa oloaikana on rodusta löytynyt 13 PRA:n sairastunutta yksilöä ja useita katarakta sairastuneita yksilöitä. Näiden sairaiden koirien kautta on pystytty kartoittamaan PRA kantajia ja huomioimaan PRA

jalostuksessa. Tilannetta vaikeuttaa tuontikoirat, joiden vanhemmille ja esivanhemmille ei ole koskaan suoritettu silmäpeilausta.

Polvitarkastusten ja silmäpeilausten määrä on hitaasti lisääntynyt myös muiden kuin jalostuskoirien osalta. Vakavat polvi- ja silmänsairaukset ovat pysyneet rodussa hajatapauksina, vaikka viime vuosina on havaittavissa polvivikojen lisääntymisen. Geenipohja on laajentunut hitaasti, sillä ulkomailta tuodut koirat polveutuvat keskenään samoista linjoista. Rodun käyttö harrastuskoirana on lisääntynyt.

6. Jalostuksen tavoitteet ja strategiat

Koiranjalostuksen yleisesti hyväksytty päämäärä on pyrkiä kasvattamaan rotumääritelmän mukaisen ulkomuodon omaavia, käyttötarkoitukseensa soveltuvia, hyväluonteisia ja terveitä koiria, säilyttäen oikea tyyppi. Coton de tulearien rotumääritelmän edellyttämät mittasuhteet ja rodulle ominainen turkinlaatu ja luonne tulisi säilyttää. Genetiikka on hyvin monimuotoista, eikä tiedetä miten monet koiran ominaisuudet periytyvät. Vaikeutta lisää myös se, että koiran ominaisuuksiin vaikuttavat voimakkaasti myös ympäristötekijät.

Yhdistyksen tavoitteena on vaikuttaa kasvattajiin niin, että kasvattajat harjoittaisivat suunnitelmallista rodunjalostusta ja yhdistys pyrkii suosituksillaan ohjaamaan kasvattajia käyttämään jalostusyksilöinä luonteeltaan, tyyplitään ja rakenteeltaan mahdollisimman rodunomaisia yksilöitä sekä ohjaamaan kasvattajia käyttämään jalostusuroksia laajemmin ja täten pyrkiä laajentamaan rodun jalostuspohjaa. Jalostuskoirien tulee täyttää yhdistyksemme asettamat jalostussuosituksen. Yhdistys tulee entistä laajemmin kartoittamaan rodun terveydentilaa ja jakamaan siitä tietoa. Yhdistys pyrkii järjestämään kasvattajapäiviä, jalostustarkastuksia ja erilaisia luentoja. Pentuvälityksen avulla halutaan edesauttaa jalostuksen tavoitteiden mahdollisimman laajaa toteutumista.

Kasvattajien tulee tutustua rodun alkuperään ja ominaisuuksiin. Heidän tulee myös ohjata aktiivisesti kasvattajaansa harrastusten ja yhdistyksen toiminnan pariin. Yhdistykseltä ja kasvattajilta uudet rodun harrastajat saavat parhaiten tiedon.

6.1. Visio

Populaatio

Tavoitteena jalostuksessa on jatkossa välttää liiallista sukusiitosta sekä ”matadorijalostusta” ja pyrkiä siihen, että yksilöitä käytettäisiin mahdollisimman tasaisesti jalostukseen. Lisäksi yksittäisten urosten osuus isoisinä tulee vähentyä.

On suositeltavaa, ettei yhden uroksen jälkeismäärä ylitä 3 % rodun sukupolven rekisteröinnin aikana rekisteröidystä kokonaismäärästä. Yksi sukupolvi on noin 5 vuotta, jota siten käytetään 3 %:n laskelmissa.

Liian kapea kanta tulee huomioida jalostusvalintoja tehtäessä. Tämän päivän jalostustyön tulee palvella tulevaisuuden jalostustyötä luomalla sille pohja, josta voidaan jatkaa ja pyrkiä eteenpäin. Lisäksi jalostuksen avulla pyritään ennaltaehkäisemään sellaisten periytyvien vikojen tai sairauksien leviämistä rodun kantaan, jotka alentavat koiran elinkykyä tai aiheuttavat sen elämän laadun alenemisen.

Yhdistys ylläpitää uroslistaa, johon urosten omistajat voivat ilmoittaa rodunomaiset, terveet urokset. Tällä tavoin pyritään saamaan aiempaa useampi uros jalostuskäyttöön ja -pohjaa laajennettua.

Ulkomuoto

Tavoitteena on saada ulkomuoto yhtenäistymään, rakenne säilymään terveenä ja rotumääritelmän mukaisena sekä säilyttää rodun erityispiirteet, turkki ja luonne.

Ulkomuotojalostus ei saa mennä terveyden ja luonteen edelle. Ulkomuodollisesti kaunis, mutta henkisiltä ominaisuuksiltaan (esim. arka tai vihainen) ja terveydeltään puutteellinen koira on rodunjalostuksellisesti arvoton yksilö.

FCI:n 25.11.1999 hyväksymä rotumääritelmä (n:o 283). Käännös SKL - SKK:n hyväksymä 5.4.2001. Liitteenä rotumääritelmä.

Terveys

Coton de tulereilla ei ole todettu laajamittaisesti hengenvaarallisia perinnöllisiä sairauksia, kuten sydän- ja maksasairauksia, syöpää sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksia, ja tilanne tulee pyrkiä säilyttämään tällaisena.

Terveydessä ongelmallisia ovat perinnöllinen harmaakaihi, PRA sekä lievä Patella Luksaatio. Näitä ongelmia ei pystytä poistamaan kannasta, joten tavoitteena on vähintään pitää tilanne nykytasolla.

Tuontikoirien sukulinjojen terveystarkastuksista ei välttämättä ole riittävästi luotettavaa tietoa, koska ulkomailla koirien terveystutkimukset eivät ole pakollisia ja tietoa ei näin ollen saada.

Rodussa esiintyvistä muista sairauksista kerätään aktiivisesti tietoa ja edelleen tiedotetaan lehdissä, tapahtumissa ja internetsivuilla.

Jatkossa tavoitteena on pitää rodulla voimassa PEVISA-määräykset ja rekisteröinnin ehtona polvitarkastuslausunto ja voimassaoleva silmätarkastuslausunto ja sulkemalla pois jalostuksesta perinnöllistä harmaakaihia ja PRA:ta sairastavat koirat.

Luonne

Coton de tular on seurakoira ja se elää pääasiassa kaupunkikoirana perheenjäsenenä, ei kennel- tai tarhakoirona.

Rodun tulee jatkossakin pystyä täyttämään tehtävänsä miellyttävänä seura- ja perhekoirona, jonka luonne ja muut rodun ominaispiirteet pysyvät ennallaan.

Rodun yhteiskuntakelpoisuuden turvaamiseksi jalostuksessa tulee kiinnittää enemmän huomiota luonteeseen. Siitoksessa on vältettävä yhdistämästä koiria, joilla on samoja heikkouksia luonteessa.

6.2. Strategiat

Populaatio

Kannan suunnitelmallisempi käyttö on mahdollista ehkäisemällä yksittäisten koirien liikkakäyttöä sekä pyrkimällä saamaan koiria jalostuskäyttöön tasaisemmin eri pentueista.

Kannan koon ja rakenteen osalta tavoitteena on:

- Jokaisesta pentueesta tulisi saada yksi koira jalostuskäyttöön
- On suositeltavaa, ettei yhden uroksen jälkeismäärä ylitä 3 % rodun sukupolven rekisteröinnin aikana rekisteröidystä kokonaismäärästä. Yksi sukupolvi on n.4 vuotta, jota siten käytetään 3 %:n laskelmassa.
- Yksittäisten urosten osuus isoisinä tulee vähentyä.
- Samoja yhdistelmiä ei saa toistaa.
- Tuontikoiria on suositeltavaa yhdistää myös toisiinsa, ei vain olemassa olevaan kantaan.
- Yhdistelmien sukusiitosprosentti ei saa ylittää 6,25% viidellä polvella laskettuna.
- Jalostustoimikunta seuraa urosten ja narttujen jälkeläismääriä vuosittain ja sukupolvittain ja tiedottaa käytöstä kerhon nettisivuilla ja kerholehdessä sekä yhdistyksen vuosikokouksissa.
- Suositellaan kasvattajille uroksia muista kuin käytetyimmistä linjoista.

Jotta myös jalostuskriteerit täyttyviä kotikoira saataisiin jalostuskäyttöön, jalostustoimikunta järjestää vuosittain vähintään yhden jalostustarkastuksen.

Ulkomuoto

Tällä hetkellä ulkomuoto ei ole coton de tularin suurin ongelma. Tyypin vaihtelusta ja virheistään huolimatta suomalaiset coton de tularit ovat kansainvälisellä mittapuulla tasokkaita.

- Jalostuskoirilla säilytetään voimassa oleva laatuvaatimus: joko 2x EH tai hyväksytyt jalostustarkastuslausunto
- Pyritään saamaan enemmän materiaalia järjestämällä. Kaikki koirat valokuvataan.

Terveys

Rodun terveyden kannalta merkittäviä ongelmia ovat perinnöllinen harmaaakaihi, PRA ja Patella Luksaatio.

Jalostustoimikunnan suositus on tutkia myös jalostuskäytön ulkopuolella olevat yksilöt.

Keinot:

- Pidetään jatkossakin voimassa Suomen Kennelliiton PEVISA-ohjelma perinnöllisen harmaakaihin ja PRA:n osalta
- Lisätään pentueen rekisteröinnin ehdoksi rajoitukset Patella Luksaation osalle. Suomen Coton de tulear r.y:n jalostussuosituksen mukaan vanhempien polvilausuntojen yhteenlaskettu summa saa olla korkeintaan 2, mikäli toisella vanhemmista on jonkin asteinen polvivika, tulee toisen vanhemman olla terve
- Koirien, joiden vanhemmilla on todettu katarakta, jalostuskäyttöä tulisi harkita kriittisesti, ja kahta tämän taustaista koiraa ei tulisi yhdistää, vaikka yksilöt itse olisivatkin terveitä.

Luonne

Aletaan kiinnittää enemmän huomiota jalostuskoirien luonteeseen suosittelemalla kasvattajille jalostuskoirien luonnetestausta tai luonnekuvausta.

Keinot:

- Kasvattajia suositellaan välttämään yhdistämästä jalostuksessa koiria, joilla on testien perusteella tai muutoin (esim. maininta näyttelyarvostelussa) havaittuja samoja luonteen heikkouksia.
- Yhdistys pyrkii järjestämään jalostuskorille vuosittain oman luonnetestin tai luonnekuvauksen.

6.3. Varautuminen ongelmiin

Uhat ja mahdollisuudet

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none">- rodun erinomainen luonne- rotu on tullut tunnetuksi nopeasti- tutkimustulokset lisääntyneet- kotimaista jalostusmateriaalia suhteellisen paljon, kyse lähinnä jalostusvalinnoista- rotu on elinvoimainen, sukusiitosprosentit eivät ole nousseet liian korkeiksi	<ul style="list-style-type: none">- terveystietojen saanti ulkomailta- yhdistyksen resurssit- kasvattajat eivät ole sitoutuneet rotuyhdistyksen kasvatusohjeisiin- mahdolliset EU:n rajoitukset- tyyppierot- eri linjojen vähäisyys- kotimaista jalostusmateriaalia ei hyödynnetä koko laajuudessaan- jälkeläisnäyttöjen vähäisyys- kaupalliset kasvattajat
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none">- jäsenistön mielenkiinto rotua ja sen kehittämistä kohtaan- yhteistyö muiden maiden vastaavien organisaatioiden kanssa- yhteistyön edistäminen ja kehittäminen pitkän kokemuksen- omaavien kasvattajien ja harrastajien kanssa- kasvattajien asiantuntemuksen kehittäminen- tuontikoirien erilaiset sukulinjat- laaja-alainen jalostuskäyttö ja sen myötä kannan geenipohjan laajeneminen- geeniteknologian kehittyminen maailmalla, - virhe-	<ul style="list-style-type: none">- tuontien terveystaustojen tuntemattomuus- rodun suosio näyttelyissä ja siitä johtuva- kasvatuksen lisääntyminen- kannan geenipohjan pieneneminen- tuontikoirien käyttö geenipohjaa laajentamattomasti- liian läheiset sukulaisparitukset- eri linjojen vähäisyys- pentuesisarusten tutkimustulosten huomiotta jättäminen- kaupalliset kasvattajat: koiramäärän lisääminen, ei rotua- kokonaisuutena huomioonottavia tavoitteita

geenien tunnistaminen -> sairauksien tarkempien periytymiskaavojen - DNA -testit kehittyvät ja saadaan kartoitetuksi rodun esiintyvien sairauksien kantajat	
--	--

Varautuminen ongelmiin

Uhka	Syy	Varautuminen	Välttäminen	Toteutuessaan merkitsee
Tehollisen populaatiokoon pieneneminen entisestään	<ul style="list-style-type: none"> - Vain harvojen urosten jalostuskäyttö - Koirien lähisukulaisuus - Kasvattajien halu linjata kuviteltuun huipukoiraan 	<ul style="list-style-type: none"> - Kiintiöt jalostusuroksille - Kasvattajien ohjaaminen kasvatustyön suunnitteluun ja ”jalostamiseen järjestä, ei tunteella” 	<ul style="list-style-type: none"> - Seurataan vuosittain jalostuskoirien käyttöä - Tiedotetaan käytöstä kasvattajille - Harkitseva, mahdollisimman ulkolinjainen jalostuskäyttö. - Kasvattajien kouluttaminen - Tuontikoirien käyttöä erisukuisille koirille 	<ul style="list-style-type: none"> - Sairaudet lisääntyvät - Rotu muuttuu liian sisäsiittoiseksi. Ei tuoda mitään uutta, lisätään vain määrää - Jalostusyhdistelmien vaikeampi suunnittelu
Perinnöllisten sairaiden koirien määrän kasvaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Jalostuskoirat lähisukua - Tuontikoirien taustoista ei tietoa 	<ul style="list-style-type: none"> - Tuontikoirien ja näiden jälkeläisten terveyden seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> - Vaatimus tutkituista, terveistä vanhemmista tuontikoirilla - Avoin tiedonkulku kasvattajien ja jalostustoimikunnan välillä - riskiyhdistelmien välttäminen - tilanteen seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> - Tuontikoirien mukana perinnöllisiä sairauksia ja vikoja Suomen koirakantaan. - Jalostukseen käytettäviä koiria entistä vähemmän
Ongelmat luonteessa	<ul style="list-style-type: none"> - Jalostuksessa luonne jää toissijaiseksi 	<ul style="list-style-type: none"> - Tiedottaminen luonteesta - luonnetestit ja luonnekuvaukset 	<ul style="list-style-type: none"> - Yhdistys järjestää vuosittain oman luonnetestin tai luonnekuvauksen 	<ul style="list-style-type: none"> - Huono maine vähentää rodun suosiota perhe- ja seurakoirana

Toimintasuunnitelma

2009

- Tavoiteohjelman hyväksyminen Suomen Kennelliitossa
- Jalostusneuvonta ja tiedon kerääminen ja sen hyödyntäminen
- Jalostuskoirien jälkeläismäärän seuranta
- Pentuvälityksen kriteerien tarkistus kevätkokouksen jälkeen
- Polviläusuntojen tiivis seuranta 2 vuotta
- Uusitaan terveystarkastuslomake ja liitetään siihen myös luonnekysely
- Jalostustarkastus
- Vuosittaiset yhteenvedot ja analyysit: populaation koko, sukusiitos-%, jälkeläistilastot, terveys, luonne, ulkomuoto. Julkaistaan nettisivuilla ja rotulehdessä ja käsitellään yhdistyksen vuosikokouksissa
- Laaditaan markkinointisuunnitelma rodulle: tavoitteena saada lisää jäseniä kerhoon, lisätä tätä kautta aktiiviharrastajien määrää, jotta osasta saadaan uusia kasvattajia
- Kevät-, kesä- tai syyspäivät rodusta kiinnostuneille

2010

- Terveys- ja luonnekysely
- Jalostusneuvonta ja tiedon kerääminen ja sen hyödyntäminen

- Jalostustarkastus
- Silmä- ja polvitarkastus
- Luonnetesti tai luonnekuvaus
- Kasvattajapäivä
- Vuosittaiset yhteenvedot ja analyysit: populaation koko, sukusiitos-%, jälkeläistilastot, terveys, luonne, ulkomuoto. Julkaistaan nettisivuilla ja rotulehdessä ja käsitellään yhdistyksen vuosikokouksissa
- Kevät-, kesä- tai syyspäivät rodusta kiinnostuneille

2011

- Jalostusneuvonta ja tiedon kerääminen ja sen hyödyntäminen
- Polviläusuntojen seurannan yhteenvedo kevätkokouksessa 2011
- Jalostustarkastus
- Silmä- ja polvitarkastus
- Luonnetesti tai luonnekuvaus
- Kasvattajapäivä
- Vuosittaiset yhteenvedot ja analyysit: populaation koko, sukusiitos-%, jälkeläistilastot, terveys, luonne, ulkomuoto. Julkaistaan nettisivuilla ja rotulehdessä ja käsitellään yhdistyksen vuosikokouksissa
- Kevät-, kesä- tai syyspäivät rodusta kiinnostuneille

2012

- Jalostusneuvonta ja tiedon kerääminen ja sen hyödyntäminen
- Terveys- ja luonnekysely
- Jalostustarkastus
- Silmä- ja polvitarkastus
- Luonnetesti tai luonnekuvaus
- Kasvattajapäivä
- Vuosittaiset yhteenvedot ja analyysit: populaation koko, sukusiitos-%, jälkeläistilastot, terveys, luonne, ulkomuoto. Julkaistaan nettisivuilla ja rotulehdessä ja käsitellään yhdistyksen vuosikokouksissa
- Kevät-, kesä- tai syyspäivät rodusta kiinnostuneille

2013

- Jalostusneuvonta ja tiedon kerääminen ja sen hyödyntäminen
- Jalostustarkastus
- Silmä- ja polvitarkastus
- Luonnetesti tai luonnekuvaus
- Kasvattajapäivä
- Vuosittaiset yhteenvedot ja analyysit: populaation koko, sukusiitos-%, jälkeläistilastot, terveys, luonne, ulkomuoto. Julkaistaan nettisivuilla ja rotulehdessä ja käsitellään yhdistyksen vuosikokouksissa
- Kevät-, kesä- tai syyspäivät rodusta kiinnostuneille

7. Jalostusentavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Jalostustoimikunta ylläpitää ja kerää vuosittain seuraavia tilastoja:

- silmätarkastustulokset
- polvitarkastustulokset
- muut terveystarkastustulokset
- urosten jälkeläistilasto
- kasvattajien pentue-/pentumäärät

Yhdistys julkaisee tilastot vuosittain, ja ne voi tilata yhdistykseltä tai tulostaa sen yhdistyksen kotisivuilta. Tehdään vuodesta 2008 alkaen vuosittain tilastoa suositusten vastaisista pentueista verrattuna kaikkiin, seurataan urosten vuosittaisia jälkeläis-

määriä ja tiedotetaan urosten omistajia, jos uroksen pentujen määrä ylittää 3 % edellisvuoden rekisteröinneistä sekä seurataan ja tiedotetaan urosten omistajia, mikäli uroksen pentujen määrä ylittää 3% 5 vuoden tarkastelujakson aikana.

Jalostustoimikunta seuraa jatkuvasti polvi- ja silmätarkastuslausuntoja ja pyrkii puuttumaan jalostukseen tiukemmin rajoituksin niiden osalta, jos tuloksissa ilmenee hälyttäviä muutoksia huonompaan suuntaan.

Yhdistyksellä on oma pentuvälitys, jonka listalle pääsevät jalostusohjesäännön täyttävät pentueet sekä ns. kakkoslista, jonne pääsevät pentueet, joiden vanhemmat eivät täytä kaikkia jalostusohjesäännön vaatimuksia. Jalostustoimikunta suorittaa myös jalostusneuvontaa.

Rodun tavoiteohjelma tarkistetaan 5 vuoden kuluttua.

8. Liitteet

Lähteet

Coton de Tuléar -alajaoston jalostustoimikunnan arkisto
Suomen Kennelliitto ry:n rekisteröinti- ja terveystutkimustiedot – jalostus.kennelliitto.fi
Terve ja sairas koira / Saki Paatsama
Koiran sairaudet / Birgitta Wickström
Koiran lonkkanivelen kehityshäiriö (HD) / Annie Liman
Kuurouden taustaa koirilla / Kirsi Sainio (Suomen Kennelliitto)

Liitteet

Liite 1. Coton de Tuléarin rotumääritelmä
Liite 2. Terveyskysely / uusitaan vuonna 2009
Liite 3. Jalostustarkastuslomake